Településképi Arculati Kézikönyv

Regöly

2017.

Címlapfotó: Civertan Grafikai Stúdió

TARTALOMJEGYZÉK

REGÖLY CÍMERE 1
TARTALOMJEGYZÉK 2
1. BEVEZETŐ – POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ 3-4
2. REGÖLY BEMUTATÁSA
2.1. Településtörténet 5-10
2.2. Tájszerkezet 11-21
2.3. Településszerkezet 22-24
3. ÖRÖKSÉGÜNK
3.1. MŰEMLÉKEK
Szent György templom 25-26
Templomrom 27-28
3.2. HELYI VÉDETT ÉRTÉKEK
Védett területek 29-31
Épületek, építmények 32-34
Épülettömeg és homlokzat 35-43
Szobrok, keresztek, emlékművek 44-48
3.3. VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK 49-54
4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA
4.1. TELEPÜLÉS-KÖZPONTI VEGYES BEÉPÍTÉSŰ TERÜLET 55-56
4.2. TÖRTÉNETI EREDETŰ BEÉPÍTETT TERÜLET 57-58
4.3. ÚJABBKORI VEGYES BEÉPÍTÉSŰ TERÜLET 59-60
TERÜLETI LEHATÁROLÁS 61
4.4. ZÁRTKERTI TERÜLET 62
4.5. MAJOR TERÜLETEK 63-64
4.6. TERMÉSZETES ÉLŐHELY, VÉDETT TERÜLET 65-66
5. AJÁNLÁSOK 67-84
6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA 85-90
7. SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK 91-92

1. BEVEZETŐ – KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Lakosság, tisztelt Regöly iránt Érdeklődők!

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm Önöket, akik most a Települési Arculati Kézikönyvet lapozzák.

A kézikönyv célja az, hogy az itt élőknek, letelepülni vágyóknak iránymutatást, tájékoztatást adjon értékeinkről. E kiadványban településünk gazdag történelmi múltjából és természeti értékeiből kínálunk ízelítőt, mivel a történelmi értékeink feltárásához e kiadvány keretei nem elégségesek. Gazdag múltunk és értékeink feltárását a Helyi Értéktár keretében kívánjuk megvalósítani.

Iránymutatásként szolgál a kézikönyv arra vonatkozólag is, hogy miként képzeljük el községünk ingatlanállományának, természeti értékeinek további fejlesztését, felújítását. Ebben kívánjuk bemutatni a preferált és nem javasolt megoldásokat, ezáltal egységesíteni a településképet.

A jogszabályi változások következményeképpen a törvényi és rendeleti környezet figyelembe vételével e könyv ajánlásokat fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogy milyennek képzeljük el a jövőben településünk arculatát, megjelenését. Kiadványunk elsősorban az építkezni, felújítani vágyóknak ad iránymutatásokat, de mindenkinek hasznos lehet, aki érdeklődik az épített környezetünk és a természeti kincseink iránt. Mindezek mellett megtalálhatók benne fontos emlékek és értékek is. Reményeink szerint a Települési Arculati Kézikönyv eredményeképpen egy egységesebb, harmonikusabb település képét mutatja községünk. Ennek következtében az itt élők, vagy vendégeink szívesebben választják lakóhelyül, esetleg kikapcsolódásuk, feltöltődésük színhelyének Regölyt.

Regöly, 2017.12.08.

Kelemen Csaba
Regöly Község polgármestere

Tisztelt Olvasók!

Megtiszteltetés számomra, hogy ezen kiadvány oldalain saját gondolataimat is leírhatom és megoszthatom Önökkel a településről szerzett tapasztalataimat, érzéseimet.

Regöly már gyermekkorom óta számomra ismert település, hiszen nagyon jó barátom nagyszüleinek szülőfaluja, sokszor jártam itt nyaranta, strandoltunk, bejártuk a réteket, barangoltunk a fás csalitos külterületeken. Azóta is többször jártam Regölyben, reggelente Tamásiból kerékpárral, de többször tervezési munkám hozott ide. A templommal már 2004 óta van kapcsolatom, akkor a belső díszítő festés kivitelezési munkáit felügyelhettem, azóta is több esetben felügyeltem a templom felújítási munkáit.

Regöly egy igazán érdekes település, ha reggel kerékpárral érkezem a Pacsmagi-tavak felől, akkor a vadregényes, természetközeli arcát mutatja és csak az utolsó 100méteren teljesedik ki a település egésze, ahogy felérünk a dombra, megérkezünk a központba. Autóval a bekötő utakról érkezve egy egészen más települést látni, ahogy megérkezünk, azonnal a hosszú beépített utcák jelennek meg, az ember tekintetét lekötik a sűrűn beépített területek, de ha kicsit a kerítés mögé, az udvarokon túlra nézünk, akkor megláthatjuk a természetet, a mélyen fekvő Kapos és Koppány völgyét, a domboldalakra felkúszó szántók mögött az erdőket.

Most egy kicsit másképp is megnéztem Regölyt, kiszálltam az autóból, nyakamba vettem az utcákat és bejártam a települést. Gyönyörű épületeket láttam, igazi falusi hangulatot idéző utcákat, melyek csaknem eredeti állapotban maradtak fenn évtizedek óta. Igen sok-sok törődést és persze rengeteg pénzt kell áldozni, arra hogy ez a település még szebb legyen.

Remélem, hogy munkámmal hozzá tudok járulni Regöly épített környezetének megóvásához, fejlesztéséhez, ezzel részese lehetek a település jövőjének.

Tamási, 2017.12.05.

Witzl Zsolt
Regöly Község főépítésze

2. REGÖLY BEMUTATÁSA

2.1. Településtörténet

Regöly és környéke kedvező földrajzi helyzetének köszönhetően az újkőkor óta folyamatosan lakott hely. Az őskori lelőhelyek nem mindegyike került feltárásra. A kevés számú feltárás közül kiemelkedik a neolitkori, kisapostagi kultúrához tartozó ún. fűzfási lelőhely, ahol több bronzkori sírt és gödröt tárt fel, gazdag mellékletekkel Torma István régész.

A késő bronzkorban, mintegy 3000 évvel ezelőtt már állt az a Sáncz, amely körvonalaiban a mai napig fennmaradt. Jellegzetessége, hogy a környezete felszíni viszonyaihoz igazodva nem hegytetőn, hanem dombon épült. Még a honfoglalás után is a Dél-Dunántúl legerősebb, legvédhetőbb erősségei közé tartozott, amelyet északról és nyugatról mély, kettős árok védett, három oldalról pedig mocsaras, bozótos terület. A Sáncz a kelták idején élte virágkorát (Kr. e. IV - I. század), amikor törzsi központ és pénzöntőhely volt. A telep jelentőségét jól mutatja, hogy az itt talált pénzöntésre használható minta, alapján öntötték a kelta pénzek egyik csoportját (az ún. regölyi típust).

– a légi fotón jól kivehetők a földvár körvonalai –

A kelták idején a Kr. e. I. században került földbe a Regöly és Szárazd között talált aranygyöngyökből, arany és ezüst ékszergarnitúrákból álló leletegyüttes, amely leginkább észak-görögországi és thrákiai ötvösmunkákkal mutat hasonlóságot. A vitatott eredetű kincseknek – a mocsaras lelőhely miatt – esetleg szent áldozati szerepe lehetett.

A kelta törzsek a római hódítás után is a helyükön maradtak. Valószínű, hogy Regöly területének legrégebbi, névről ismert lakosa, Sippius fia Reidomarus, a veterán római katona maga is kelta származású lehetett. Ezt támasztja alá a falu határában talált bronzlapra vésett elbocsájtó okmány. A rómaiak jelenlétét a környéken számos pénzdarab, cseréptöredék és egyéb használati tárgyak leletei is bizonyítják.

A népvándorlás korának népei közül a keletről érkezett alánok hagytak maradandó nyomot. Feltételezhető, hogy 1967-ben a község homokbányájában talált női csontváz, amelyet valósággal elborított a sok aranyholmi egy alán hercegnőé volt. Az alánok a rómaiak engedélyével Kr. u. 379-ben telepedtek le Pannóniában, határvédelmi feladattal. Regöly környékére akkor kerülhettek, amikor Stilicho nyugat-római hadvezér négy részre osztotta Pannóniát és az alánokat Valeria tartományba, többek között a mai Tolna megye területére telepítette.

Az alánokat a hunok és más germán népek követték a népvándorlás viharaiban. Legmaradandóbb nyomot a Sánczban és annak aljában temetkező avarok hagytak. Az avar törzsek a VII. század vége felé telepedtek meg ezen a tájon és valószínűleg birtokba vették az üresen álló földvárat és környékét.

Az avarokat Pannóniában a honfoglaló magyarok követték, megszállták a regölyi sánczot, amely az Árpád-kor végéig a térség meghatározó erőssége maradt. Ezt igazolja, hogy az 1009-ben alapított pécsi egyházmegye egyik főesperességének központja Regöly lett. A regölyi főesperest 1217-ben említi először a pécsi káptalan egyik oklevele. A főesperesség területe nagyjából Tolna megye Kapostól nyugatra eső területe volt. Mohács időszakára már közel száz plébánia felett gyakorolt ellenőrzést.

Az Árpád-korban épült templom maradványait a Sáncz egyik magas gerincén találták meg a régészek. Az építmény az egyszerű falusi templomok sorába tartozott, a főesperes csak ritkán tartózkodott székhelyén, többnyire a káptalan tagjaként Pécsről irányította az igazgatása alatt álló plébániákat.

Regöly egyházi központtá emelkedésével összefüggésbe hozható a település elnevezése. Az alapjául szolgáló személynév német eredetű lehetett, a forrásokban is gyakorta előforduló Ragino, Regino. Valószínű, hogy így nevezték a kereszténység felvételének korában a német területről ide érkező első papok egyikét.

A török hódoltság előtt a helységet Regennek, illetve Régönnek ejtették (hasonlóan a mai Szászrégenhez). Ezekből a változatokból és a török adóösszeírásokban szereplő Regenye névből alakult ki a település mai elnevezése.

A középkori Regöly virágkorának a török hódítás vetett véget, amely 1543-ra, vagy 1544-re tehető. A török adóösszeírások 1590-ig sorolnak fel regölyi adózókat. A tizenötéves háború a környék lakosságát menekülésre kényszeríttette vagy elpusztította. Az elpusztult lakosság helyére délszláv lakosság települt, akiket a korabeli magyar források rácoknak neveztek. Az 1702. évi uradalmi összeírás Regölyben 38 rác gazdát (hospites) talált. A korábban kamarai kezelésben lévő helységek lakosait az új birtokos, az Esterházy család egyenlőre nem kötelezte robotra és szabad költözködéssel rendelkeztek.

A Rákóczi szabadságharc azonban véget vetett a császáriakhoz húzó rácok tolna megyei uralmának, nagyrészük a kurucok elől délre menekült. A szabadságharc bukása után Regöly és a környező települések – néhány uradalmi pusztát kivéve – üresen álltak. Az Esterházy család birtokába került falu újratelepítése 1715-ben került sor. Ezzel a dátummal datálható a falu újkori történetének kezdete: "Galánthay Eszterhás Joseph Fraknó Várának Gróff Ura" engedélyezte, hogy a somogy megyei Igalból és környékéről telepesek költözhessenek Regölybe. Az újonnan érkezők három esztendeig – a kilencedet és a tizedet kivéve – teljes adómentességet élveztek. 1715 és 1735 között még több tucat földműves és iparos érkezett a Dunántúl legkülönbözőbb pontjáról, Győrből, Tapolcáról, Esztergomból, sőt Budáról is. Az új népesség sokszínű képet mutatott, voltak közöttük szabad költözködési joggal bíró árendások, hajdúivadékok, szabad mezővárosi és városi polgárok, elszegényedett kisnemesek, örökös jobbágyok stb.

A XVIII. század végére Regöly, templommal és egy osztatlan iskolával rendelkező mezővárosi címet nyert település lett. A 1784-87. évi népszámlálás már 1433 tényleges népességről ad számot.

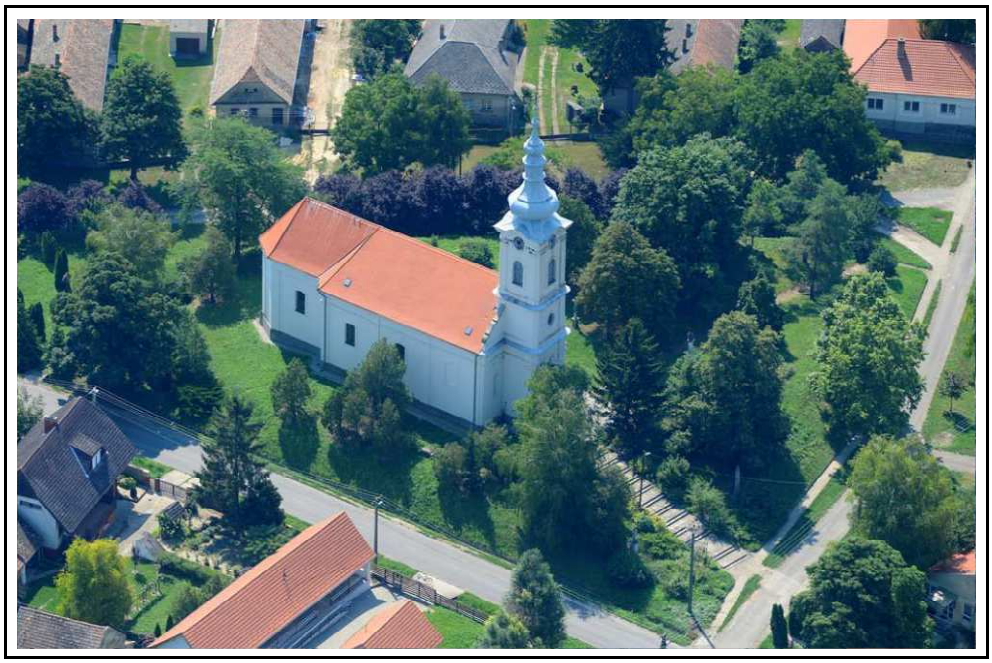

– a templom a 2014-es felújítás után

"Regöly, régi magyar város Tolna vármegyében, a Kapos és a Koppány vizei közt, regényes vidéken, 1938 katholikus, 25 héber lakossal, parochiális székesegyházzal, mely a város keleti részével együtt a Kapos és Koppány vizektől képezett félszigetben fekszik. Határát a természet gazdagon megajándékozta. Van kövér szántóföldje, szép erdeje, hasznos legelője, nádasa, a közel lévő hegyeken pedig jó bort termeszt. ?" Így kezdi Fényes Elek Regölyről szóló rövid leírását 1851-ben.

Bár Regöly azóta is megmaradt alapvetően mezőgazdasági jellegű, túlnyomórészt katolikus falunak, mégis sok minden megváltozott, átalakult itt Fényes Elek korától az első világháború végéig tartó közel hetven év alatt.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcot követő önkényuralom 1867-ben osztrák-magyar kiegyezéssel ért véget. Ettől kezdve Magyarország visszanyerte belső önállóságát, aminek következtében a magyar gazdaság addig soha nem látott fejlődésnek indult. A gazdasági növekedéssel párhuzamosan megkezdődött a közigazgatás, az oktatás, az egészségügy – hogy csak a legfontosabbakat soroljuk – átalakítása, korszerűsítése. A változások leglátványosabban a nagyvárosokat érintették, de a XX. század elejére átalakították a "vidéki Magyarországot" is.

A közigazgatás reformja 1871-ben Regöly esetében azt jelentette, hogy megszűnt a mezővárosi címe, ettől kezdve a dombóvári járáshoz tartozó nagyközség lett. A mezővárosi besorolást az egész országban megszüntették: az egykori mezővárosok vagy rendezett tanácsú városokká váltak, vagy nagyközségekké lettek nyilvánítva. Az új besorolás nemcsak Regölyt érintette, a megye összes korábbi városát – köztük Szekszárdot is – átminősítették nagyközséggé. Fontos változás volt még, hogy a századfordulón Regöly a Dombóvári járásból átkerült a Tamási járásba.

A népesség száma a XIX. század közepétől a 1890-ig lassan növekedett; a tízévenkénti népszámlálás adatai szerint ekkor éltek a legtöbben a településen: 2499-en. Ettől kezdve, egészen az első világháború kitöréséig stagnál, majd – a háború miatt is – 1920-ig némileg csökken a lakosság száma. A vizsgált időszakban a népesség túlnyomó többsége magyar ajkú volt. Mellettük 1880-tól kisebb számban német és még kevesebben szlovák anyanyelvűek éltek a faluban. A környékbeli magyar lakosság körében – egyébként helytelenül – sváboknak nevezett németek valószínűleg a környező, hegyháti településekről költöztek be és a statisztika tanúsága szerint fokozatosan asszimilálódtak. Nem lehet tudni hova sorolta a statisztika azt az egy-két cigány családot, akik először a Csikólegelő melletti "Cigánygödörben" laktak, később pedig a Partalján húzódtak meg.

A falu lakóinak száma az 1890-es évektől kezdve lassú csökkenést mutat. Magyarázat a nagyarányú elköltözés, elvándorlás lehet. A századforduló időszakában több százezren vándoroltak ki Magyarországról Amerikába. Az elvándorlás érzékenyen érintette Tolna megyét is.

– az „Irgalmasnővérek zárdája" egy 1910-es képeslapon –

A község lakóinak túlnyomó többsége hagyományosan római katolikus, egyházközséget kizárólag ők alkottak. A plébános munkáját egy káplán (néha vikáriusi rangban) és egy kántortanító segítette.

Az elenyésző számú protestáns mellett az izraelita vallásúak közössége érdemel említést. Nem tudjuk, hogy mióta élnek a faluban, de az bizonyos, hogy már a XIX. század első felében a kocsma egyik bérlője zsidó származású volt. Számuk annyira megnövekedett, hogy 1885-ben temetkezésre alkalmas területet kértek a községtől. Némi alkudozás után egy Sáncz melletti 150 -öles területet vásárolhattak. Ismerjük akkori vezetőik nevét is, Klein Fülöpét és Goldhágen Mórét.

Vallási szokásaikat minden bizonnyal szigorúan betartották, mert többször is kérik az a községi elöljáróságtól, hogy birkát a községi vágóhíd helyett saját házuknál vághassák le. Kis létszámuk miatt zsinagógájuk helyben nem volt, szertartásaikat a családfő vezetésével otthonukban végezték, ünnepekkor Hőgyészre jártak istentiszteletre.

Az itteni zsidók, mint a legtöbb helyen az országban – kereskedéssel foglalkoztak; gyakran bérelték a falutól bor-, pálinka- és sörmérést, vagyis a kocsmáltatást. A falu egy-egy gazdagabb zsidó lakosa tagja voltak a községi képviselőtestületnek is.

A plébánia kegyura 1922-ig az Esterházy család elsőszülöttje volt. Az 1828. évi Visitatio (püspöki látogatás) idején rögzítették, hogy a mindenkori kegyúr kötelessége mind a templom mind a plébánia rendbenntartása.1873-ban, Németh Pál plébános idején a hívek elhatározták, hogy a templom téglatornyára díszes, új bádogtetőt csináltatnak rá. Mivel az összegyűjtött pénz nem volt elegendő, arra kérték a herceget, hogy az eredetileg csak a toronytető kijavítására szánt összeget engedjék át a községnek. Cserébe a jövőben "lemondanak a templomtorony vonatkozásában minden igényről, melyek a kegyúrral szemben támaszthatók". Ezért "az építendő bádogtoronynak a fenntartása örök időkre a hitközség gondja és kötelessége leend." - írja keserűen Palkó István a plébánia történetéről írott munkájában. Majd hozzáteszi, "hogy a hercegi tiszttartó azóta a toronyra soha nem adott semmit" Ekkor került a toronyóra is a helyére. 1874 január 9-én, 54 éves korában "vízkor által gyötörtetvén" meghalt Németh Pál. Utóda Szemenyei Mihály egykori naki plébános, aki 34 évig volt a község lelkipásztora.

Szemenyei Mihály nagy formátumú, világlátott egyéniség, aki amellett, hogy buzgó pap volt, több, máig közszájon forgó egyházi ének szerzőjeként is számon tartják. Az ő áldozatos tevékenységének köszönhetően avatták fel a leányiskolának, majd óvodának is használt zárdát, amely átalakított formában a mai iskolának is otthont ad.

– a település temetője, benne a római katolikus kápolnával –

Fáradozásainak eredményeképpen épült fel a temetői kápolna, az 1880-as évek végén, neogót stílusban. Ennek építéséhez a lakosok jelentős munkával, a falu vezetése pedig száz forint támogatással járult hozzá.

Működése alatt – az iskolaszék elnökeként – sokat fáradozott a tanítói fizetések emelésén; több alkalommal próbálta elérni a templom bővítését is, de ezt a képviselőtestület anyagiak hiányában nem tudta támogatni. Irodalmi és kiadói munkásságát dícséri, hogy Wajdics Gyula szekszárdi plébánossal – igazi könyvsikerként – több tízezer példányban adták ki a Szent Család naptárat. Sírja az általa építtetett kápolna oltára alatt van, síremléke viszont a kápolnán kívül áll. Itt van eltemetve Kerbolt István és kislánya is, emléktáblájuk a kápolna falán kívül látható.

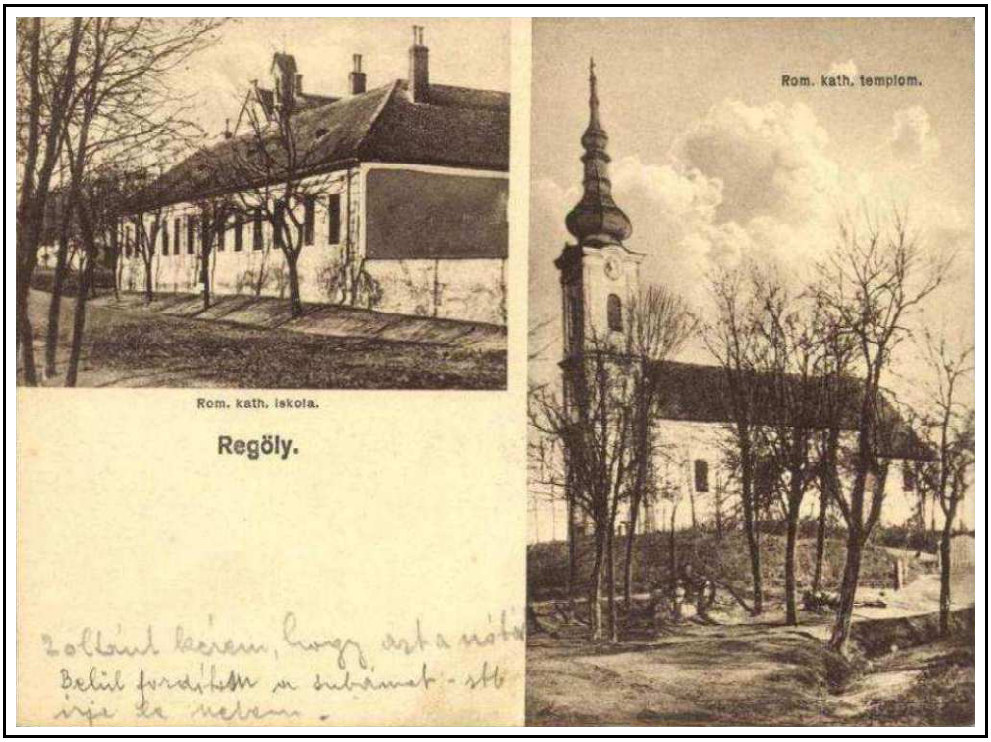

– a római katolikus iskola és a templom egy 1910-es képeslapon –

Szemenyei utóda Palkó István lett, aki már 1906-tól, mint vikárius segítette a betegeskedő főnöke munkáját. Az új plébános 1867-ben Somogyszentmiklóson született; iskoláit Nagykanizsán, majd Pécsett végezte. Káplánként több településen is megfordult (Magyarszék, Magyarhertelend, Dombóvár, Tamási), majd Felsőiregre került, mint vikárius, innen helyezték át Regölybe. A sors nem bánt vele kegyesen az ország és a falu történetének egyik legnehezebb időszakát kellett átélnie: az első világháború borzalmait és az azt követő forradalmakat, közben pedig az 1917-es nagy tűzvészt. Hosszantartó, súlyos betegség után 1933 januárjában halt meg. Palkó István érdeme, hogy a rendelkezésére álló adatok alapján összefoglalta a regölyi plébánia és a hozzá szorosan kötődő iskola történetét, aminek óriási a jelentősége, mert a plébánia hivatalos történetét tartalmazó Historia Domus a nagy tűzvészek során, még a XIX. század elején elégett.

A templom épülete a század elején sokat épült, szépült, 1910-ben Marxreiter Ede festette ki a belső részt, egy év múlva Haffner Károly pécsi mester aranyozta át az oltárokat, a szószéket és a szobrokat. Az orgonát 1913-ban cserélték ki egy tíz-változatú, Angster márkájúra, 6740 koronáért.

A templom belső felújítása és díszítő festésének javítása 2004-ben, míg toronysisakjának vihar utáni javítása és északi homlokzatának felújítása 2014-ben készült.

2.2. Tájszerkezet

Természeti adottságok

Regöly a Magyarország táj katasztere szerint a Dunántúli-dombság nagytájba, a Külső-Somogy középtájba, és Dél-Külső-Somogy kistájba sorolandó. A község a Külső-somogyi dombság keleti peremén, a Nagy-Koppány és Kapós folyók összefolyásánál fekszik. A térséget változatos felszínű lösz-dombok és széles, vizenyős folyómenti rétek jellemzik. A más néven Dél-külső-somogyi löszfelszín mintegy 40 km hosszú, 15 km széles, átlagosan 130-160 m tengerszint feletti magasságú sík terület.

A domborzat kialakításában a kéregmozgásoknak és a löszképződésnek volt nagy szerepe. A pannoniai homok és agyag tengeri üledékekre folyóvízi hordalék települt 50-100m vastagságban. A négyzetes hálós törések a területet felszabdalták, és az egyes területek vízszintes helyzetükből kibillentek, ezáltal északi részük magasabb, mint a déli Az így felpikkelyeződött területen a lösz sok helyen lekopott. A völgysűrűség igen nagy, a völgyek közötti gerincek szélessége mindössze 100 m.

A terület nagyobbrészt a Kapos folyó, illetve részben a Kaposba ömlő Nagy- Koppány folyó vízgyűjtőjéhez tartozik. Mellékvizekkel sűrűn behálózott a terület. A mellékvizek szélsőséges vízjárásúak, szárazság idején alig hoznak vizet. A Kapos folyó mentén jelentős tőzeglelőhely található. A Nagy-Koppány mentén kiterjedt tórendszer húzódik, mely gazdag madárvilága miatt természetvédelem alatt áll. A közigazgatási terület északnyugati része a vadrezervátumáról nevezetes Gyulaji erdőség része.

A község mezőgazdasági területei magas aranykorona értékűek, Regölyben a mezőgazdaság nagy hagyományokkal rendelkezik. A falu mellett nagy szőlőhegy is található.

Regöly község Tolna megye észak-nyugati részén, Tamási város vonzáskörzetében helyezkedik el. A középfokú igazgatási intézmények Tamásiban, kórház Dombóváron és Szekszárdon, középfokú kereskedelmi ellátás Szekszárdon és Siófokon, egyes kisebb jelentőségű intézmények Gyönkön és Hőgyészen találhatók, tehát elmondható, hogy Regölynek nagyon sokirányú kapcsolata van a térségben.

A község közlekedési kapcsolatai megfelelőek, mivel a Budapest-Dombóvári vasúti fővonal mentén fekszik, illetve a Keszőhidegkút-Szakály összekötő úton keresztül a 65.sz. Szekszárd-Siófok másodrendű főútvonal kapcsolja az ország vérkeringésébe.

Területfelhasználás

Regöly területén jelenleg három külterületi mezőgazdasági üzem működik.

Közülük a volt Gagarin-major jelenleg szarvasmarha-telep, jó állapotban lévő, fejlődőképes üzem, több vállalkozás működik jelenleg a területen – *képen köépen.*

A Majsapusztai major a TSZ megszűnésével több KFT és magánszemélyek tulajdonába került. Az itteni épületállomány állaga meglehetősen rossz, fejlesztésre szorul, aminek valószínűsége viszont a tulajdoni helyzet miatt nehezen prognosztizálható. Ráadásul a gazdasági terület teljesen körülöleli a nevelőotthont, ami kérdésessé teszi az itteni fejlesztések célszerűségét, megengedhetőségét.

– képen a majsapusztai nevelőotthon (középen fás terület) és a tőle délre és északra lévő mezőgazdasági épületek -

A belterület keleti szélén egy szarvasmarha telep és hozzá kapcsolódó gazdasági épületek találhatók, melyek helyi vállalkozás tulajdonában vannak – *képen lent*.

A községben két ipari jellegű létesítmény található: belterületen, a Jókai utcában működik egy kisebb esztergályos üzem, míg a község déli részén áll egy malomépület, sajnos kihasználatlanul.

Megállapítható, hogy a község belterülete lényegesen nagyobb, mint a lakótelkek és intézmények által kihasznált terület. Belterületen jelentős számban találhatók kertként használt telkek is (pl. Zrínyi u., Munkácsy u.), vannak beépítésre alkalmatlan mélyfekvésű területek (Arany u. – *képen jobbra –*, Jókai u.) és található nagy kiterjedésű fás legelő is (Batthyány u. keleti oldala). Egyes területeket a terepviszonyok (meredek löszpartok) tesznek beépítésre alkalmatlanná (Kinizsi u., Váralja u., Arany u.).

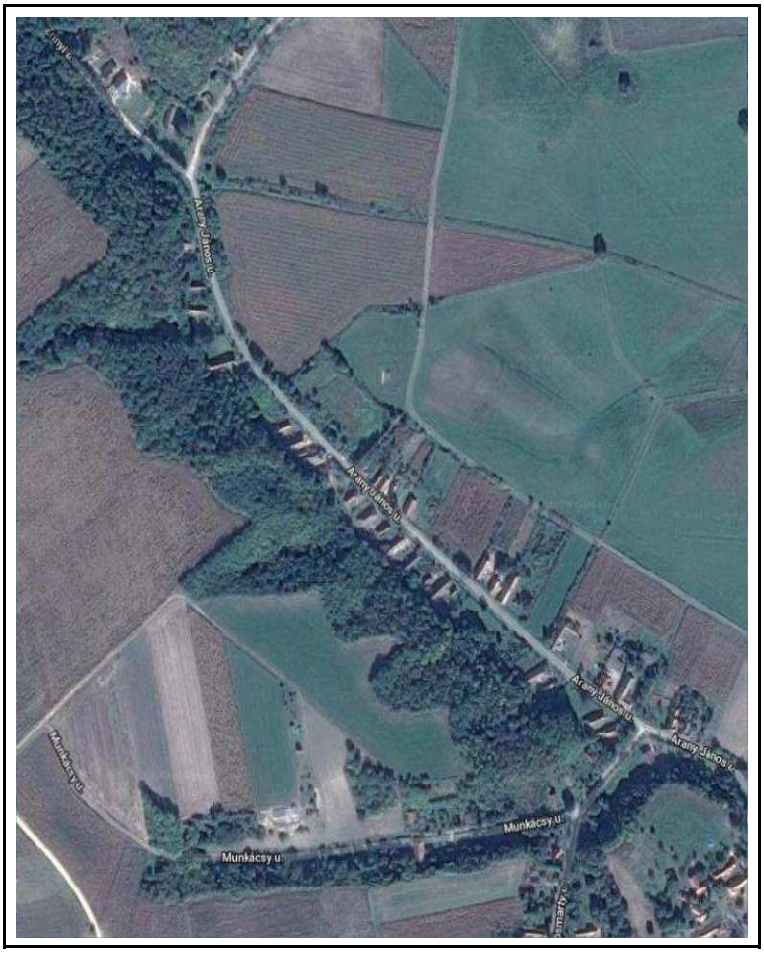

A lakóterületeken még ma is látszik a hajdani igényesség és rendezettség. A község elzárt helyzetéből adódóan azonban az utóbbi évtizedekben némileg lemaradt a fejlődésben a jobb közlekedési adottságokkal rendelkező településekkel szemben (pl. Szakály).

A község intézményei a Kossuth – Rákóczi – Hunyadi és Szabadság utcák csomópontja közelében csoportosulnak (községháza, posta, iskola, gyógyszertár, áruház) illetve ennek közelében települtek: templom, óvoda, sportpálya. Egyedül a kultúrház esik ki kissé az intézményközpontból. A temető a község keleti részén található.

Tájhasználat

Regöly község külterületi tájhasználata sajátos módon alakult. A terület jelentős részét egy erdőtömb alkotja, nevezetesen a Gyulaj-Tamási vadrezervátum. Az erdőterületek vad eltartó képessége következtében híres vadászterületeket foglalnak magukba a meglévő erdők.

– Regöly látképe dél felől, háttérben az erdőtömbbel –

A vízfolyások mentén halastavakat, illetve tórendszereket alakítottak ki. Mesterséges halastó-építés eredménye "Pacsmagi halastavak" – *képen lent* – területe, mely több halastó területét és közvetlen környezetét foglalja magában egy egységes rendszerként. A tavakat az 1930- as évektől folyamatosan hozták létre, a már korábban kialakított kultúrterületen. A növényvilág jól tükrözi azt a folyamatot, hogy az évek során milyen mértékben térnek vissza a természetközeli állapotot tükröző növényfajok. A nagy kiterjedésű nedves rétek, sásos, gyékényes és nádas területek viszonylagos háborítatlansága gazdag madárfaunának biztosít költő és fészkelőhelyet.

A közel 500 ha-os terület növény és állatvilága értékes ökológiai egységet alkot. A terület a természetvédelem oltalma alatt áll. A természetvédelmi területet felvették a nemzetközi vízimadár élőhelyek közé. A természetvédelmi és vadászati törvény értelmében a területet vadászati kímélő területté nyilvánították.

– Regöly látképe kelet felől, körülötte a sakktáblaszerű parcellákkal –

Igen jelentős a térség szántóterületeinek részaránya. A terület talaj minősége meglehetősen heterogén, ebből adódóan a szántó területek ilyetén arányú kialakítása és fenntartása nem nevezhető optimális táj használatnak. Gyenge termőerejű területeken értelmetlen a szántóföldi növénykultúrák fenntartása. Az alacsonyabb aranykorona értékű területeken rét-legelőgazdálkodás vagy kisebb-nagyobb erdőterület kialakítása a tájpotenciál hatékonyabb kihasználását jelentené.

Az egyes területrészek fekvése sem felel meg a szántóföldi növénytermesztés feltételeinek. Sok a mélyfekvésű terület, mely a vízgazdag időszakokban árvíznek, belvíznek van kitéve. Ezeket a területeket is gazdaságossági szempontokat figyelembe véve a szántóföldi növénytermesztés területéből célszerű kivonni, és rét-legelő vagy erdőterületként hasznosítani.

A magasabb fekvésű területeken az eróziós károk jelentősek. A szőlőhegy a falutól északra lévő, magasabban fekvő területen helyezkedik el. A terület földútjainak egy része észak-dél irányban fut le, és nagyobb esőzések idején a csapadékvizet hordalékával együtt a falura teríti le.

Hiányzik a településnek rangot adó főtér. Ezt a funkciót tölti be az Önkormányzat, az iskola, és a templom által körbezárt tér – *képen lent*. Bár a terület szűk, megfelelő burkolattal, a funkcióterületek lehatárolásával /parkoló terület, virágágy, közlekedési terület, pihenőterület/ igen szép tér alakítható ki, mely azután az esetleges épületek bontásával tovább növelhető.

Szép, gondozott temetővel rendelkezik a község, azonban a temető megközelítése igen nehézkes.

TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK

A település egyes részei a környezetéhez képest magasabban helyezkedik el, ennél fogva a település szélső utcái csaknem kilátóhelynek mondhatók, hiszen a környező tájra kilátást biztosítanak. Rendkívüli látvány értéket nyújt a halastavak természetvédelmi területe.

A belterület egészen sajátos látványértéke a domborzat miatt csaknem emeletesen kialakult utcák. Ezen belül is sajátos az utcakép, hiszen hosszú utcaszakaszokon sok esetben csak egy-két ház helyezkedik el. Ezt a sajátos belterületi látványképet fokozza az utcáknak a szokásosnál keskenyebb volta, és a keskeny útburkolat.

Regöly történetileg kialakult utcarendszerén a fésűs beépítésű szalagtelkeken az utcára merőleges lakóházak rendje a jellemző, melyek előkert nélkül az utcára épültek. A későbbi beépítések esetében is megmaradtak a keskeny utcák, de az épületek kisebb előkertekkel épültek a telkeken. A településkép fontos eleme a templom, mely a templomdombon állva a település csaknem minden pontjáról látszik.

– A Szemenyei Mihály utca jellemző falusias utcaképe –

– a keskeny Rákóczi utca –

Regöly neve messzeföldön híres a község területén található nagyszámú, és leletekben igen gazdag régészeti lelőhelyeiről. E lelőhelyek tanúsítják, hogy e terület már évezredek óta folyamatosan lakott volt, ráadásul szinte minden korban nagyobb térség központi, erődített települése volt. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek között egyaránt találhatók kőkori, bronzkori, vaskori (kelta), római-kori, népvándorlás-kori, hun, avar, honfoglalás-kori, Árpád-kori és középkori településnyomok. Különösen jelentős a kelta-korszak, midőn a mai belterület csaknem egészére kiterjedően egy földsáncokkal kerített település, a Dél-dunántúl egyik legjelentősebb városa állott itt. A temető közelében egy Árpád-kori templom alapfalait tárták fel. A középkorban Regöly főesperesség székhelye volt. A főesperesség temploma a mai plébániatemplom helyén állhatott.

Regölyben a műemlékjegyzék szerint kettő műemlék található: a római katolikus templom – *balra fent* – és a középkori Somoly falu templomtornyának rom-maradványa – *előző oldal alján*. Ezenkívül a plébániaház épületének falán is látható egy „műemlék jellegű épület" feliratú tábla – *jobbra fent*.

Regölyben kiemelkedően sok szép népi épület található a századforduló és a XX. század első évtizedeinek éveiből, melyek választékos ízlésről és igényességről árulkodnak, a népi építészet és a kor divatjának megfelelő eklektikus, illetve szecessziós stílus ötvözetével. Jellegzetesek a ház déli oldalán végighúzódó hosszú tornácok karcsú, faragott vagy esztergályozott, néhol pedig öntöttvas oszlopokkal.

Az utcai homlokzatok jellemzően díszesek és színesek. A házakat építésük idején hódfarkú cseréppel fedték, és mívesen rakott kéményekkel látták el. Egy-két porta előtt – jómódról árulkodó – magas téglakerítések láthatók. A házak folytatásában – gyakran a főépülettel megegyező méretű – gazdasági épület (pajta, istálló) áll.

E házak jelentős része – sok esetben a karbantartás elmaradása miatt – megromlott állagú, esetenként jelentős szerkezeti károsodásokat mutat. Regölyben is megjelentek a 60-as években a sátortetős családi házak, majd a 70-es évektől a széles, tetőtérbeépítéses, utcára néző loggiával ellátott családi házak, nem véve tudomást a hagyományosan kialakult, és emellett sokkal praktikusabb építészeti környezetről.

A modernizáció jegyében épült a községközpontban egy egyemeletes, lapostetős áruház – *képen jobbra*, emeletén könyvtárral, mely a községközpont harmonikus képét teljesen szétrobbantotta. Hasonló hiba volt a lapostetős kultúrház, és a két emeletes tsz-iroda megépítése is ebben a formában.

Regölyben járva különösen feltűnő a falu gazdag szobrászati díszítése. Kiemelendő a barokk Nepomuki Szt. János szobor és a templomkertben álló klasszicista szentháromság-oszlop, melyek műemléki védelemre is méltók lennének.

A községben nagy divatja volt a kőkeresztek állításának, sajnos a régi szép keresztek megmentése, helyreállítása helyett általában inkább újakat emelnek, ezek viszont művészetileg sajnos értéktelenek.

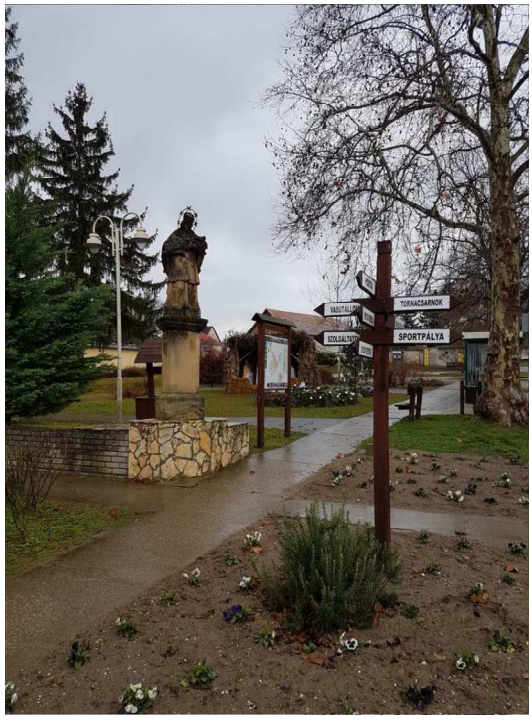

A majsapusztai kastély-együttes még jelenlegi, többszörösen átalakított, átépített formájában is árulkodik az egykori igényes kialakításról – *képeken fent és lent*.

Kiemelkedően értékes növényállomány csak a templomkertben és a majsapusztai kastélykertben található – képen jobbra.

2.3. Településszerkezet

A település szerkezetét és a területhasználatot alapvetően meghatározza a természeti adottság, mely szerint a terület dombhátakkal és völgyekkel észak-déli irányban erősen tagolt. A mélyebben fekvő völgyek már korán lakott helyek voltak, erre bizonyítékul szolgálnak a terület bőséges régészeti leletei. A külterület nagy részét korábban is gazdag erdő borította, míg a mélyen fekvő területek kiemelkedően gazdag élővilággal rendelkező lápos, mocsaras rétek voltak. A szántóföldi növénytermesztés térhódítása napjainkra a gazdaságosság és ésszerűség határait túllépve foglalja el az egykori rétek területét. Bízzunk abban hogy a szélsőségessé váló időjárás hatására ezeket a területeket idővel visszanyeri a természet.

TELEPÜLÉSKARAKTER

TELEKSZERKEZET ÉS TELEKHASZNÁLAT

Regöly tekintetében – főleg az alsó utcákban a telekstruktúra nagyon egységes. A fésűs beépítésű területeken a keskeny és nagyon hosszú, rétig lenyúló telkek a jellemzőek. Sajnálatos módon a foghíjas beépítés és a település lakosságának csökkenése, megadta a helyi mezőgazdasági vállalkozóknak a lehetőséget, hogy ezen egymás melletti keskeny birtokokat felvásárolva, azokat egyben műveljék. Ennek hatására az egykori változatos kép helyére egy egészen más jellegű látvány költözött, megjelentek a nagyméretű egyben művelt szántóföldek a település belterületén is.

Az alacsonyan fekvő utcák tekintetében – Jókai, Rákóczi, Szemenyei utcák, de ide sorolhatjuk a Mátyás utcát is – a lakótelkek struktúrájára jellemző a 18-20 m telekszélesség és a 100-150m, de sok esetben a 200m feletti hosszúság is. A magasabban fekvő, későbbi tervezett kialakítású, hálós elrendezésű utcák tekintetében – főleg az Árpád, Dobó, Attila., Erzsébet, Béke utcák - a telekszélesség a kialakulthoz igazodik, de a telekmélység csak töredéke 40-60m.

A település teljes területén a fésűs, oldalhatáron álló beépítés dominál, elvétve találunk csak szabadonálló épületet. A hagyományos, paraszti gazdálkodást folytató, hosszan elnyúló szalagtelkeken a lakóépületek alapvetően az északi oldalhatárra, az oldalkerttel párhuzamosan és az utcafrontra, vagy csak nagyon kis előkerttel települtek.

BEÉPÍTÉSI MÓD ÉS ÉPÜLETTÍPUSOK

A település történeti épületállományának építészeti karaktere hasonló vonásokat mutat, de jól megfigyelhetők az egyes korokra jellemző építési módok, melyek egymásra rakódtak. Középkori templommaradvány a somolyipusztai templomrom, mely a késő középkorban pusztulhatott el. A mai Katolikus templom a XVIII. században épült.

A településen leginkább jellemző a hagyományos oldaltornácos parasztház, melyhez hosszanti elrendezésben gazdasági épületek, istállók csatlakoznak. A fennmaradt épületállomány döntő része nagyon rossz állapotban van, de akad több kiemelkedő szépségű, míves homlokzatokkal épült, felújított épület is. A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek és földszintesek. Homlokzataik szélessége az egyszerű parasztházak esetében 6-7 m körüli. Az utca vonalától hátrahúzott keresztszárny nem jellemző. A parasztházak párkány-magassága sík terepen nem haladja meg a 4 m-t.

Találhatunk néhány szép példát utcával párhuzamosan épült lakóépületekre is, ezek is egy traktusosak, magasságuk csak kis mértékben haladja meg a hagyományos lakóépületekét.

A II. világháború utáni építészet Regölyre is rányomta a bélyegét. Az akkori foghíjtelkeken megjelentek az un. Sátortetős kockaházak és több parasztházat is „befordítással" bővítettek. Sajnos erre az időszakra tehető, hogy megjelent a hagyományos cserépfedés helyett a palafedés is, mely sem egyhangú szürke színével, sem – mára már tudjuk jól – anyagával, struktúrájával nem illik bele a településképbe.

A 60-as évek végétől itt is épült néhány emeletes, vagy tetőtér beépítéses lakóépület, de szerencsére számuk elenyésző a település épületállományához képest. A központ tér hiányáról már szóltunk, de itt is meg kell említenünk a településképbe egyáltalán nem illő áruház épületét, mely sajnos a központosított kereskedelmi láncok legkorábbi megjelenésének eredménye, és ma a településeink épületállományában a legbántóbb folt.

A gazdasági épületek is egyszerű tömegűek, nyeregtetősek. A párkány és gerincmagasságuk eléri a lakóépületekét, sőt helyenként meg is haladja azt.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

3.1. MŰEMLÉKEK

Szent György templom

„A település központjában, utcákkal határolt kis dombon szabadon álló, egyhajós templom, Ny-i homlokzata elé kilépő toronnyal, a hajónál keskenyebb, poligonális záródású szentéllyel, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalán sekrestyével. A hajóban fiókos donga-, a szentélyben fiókos dongaboltozat és félkupola. A hajó Nyi végében fiókos dongaboltozatos orgonakarzat. Kifestés: korábbi festés fölött 1938 (Vass Bertalan), restaurálva: 2004. Berendezés: 18. század második fele. Építéséhez hozzájárult herceg Esterházy Antal. Felújítva: 1978-1979. A templomkertben: romantikus talapzaton Szentháromság-oszlop (1801), Kálvária-szoborcsoport (1830-1832). „

Cím:	Regöly, Rákóczi utca – 295 hrsz
Törzsszám [azonosító]:	4251 (8715)
Védelem státusza:	műemléki védelem
Védelem fajtája:	műemlék
Építményfajta:	szakrális épület, templom

a templom képeslap részlet 19?? /1930. *(forrás: postcards.hungaricana.hu)*

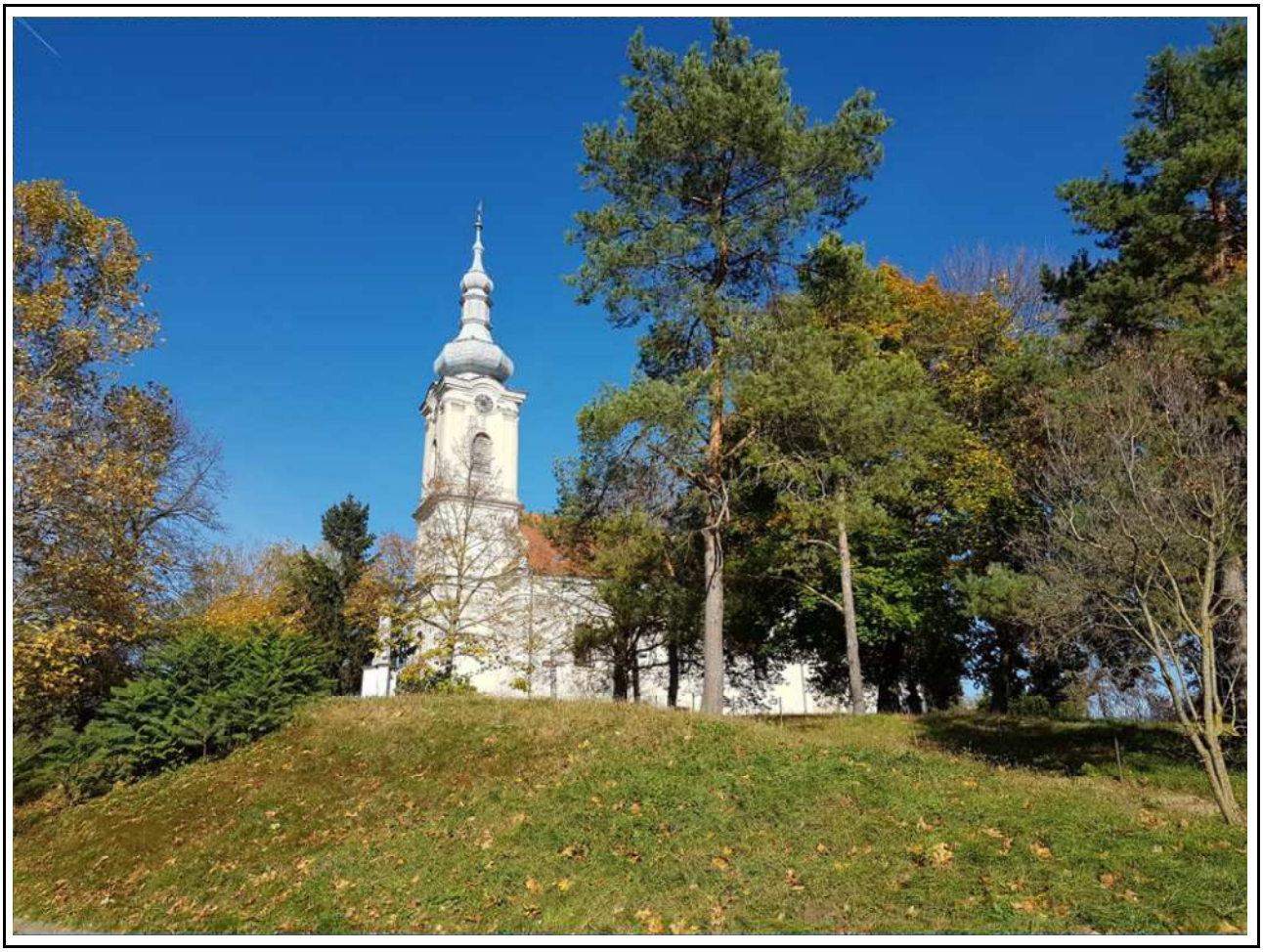

Templomrom

„Regöly határában, a településtől Ny-ra, mezőgazdasági terület közepén, kisebb emelkedőn álló, egykor körítőfallal övezett, keletelt, feltehetően poligonális szentélyzáródású templom rommaradványa: három szint magasságig megmaradt, két lépcsős támpillérrel megtámasztott Ny-i torony, a hajó Ny-i falának maradványaival. Az É-i és D-i oldalakon csúcsíves nyílásokkal megnyitott torony Ny-i homlokzatán háromszögben záródó bejárati nyílás, felette résablak, a toronyaljból a bejárathoz hasonló nyílás vezet az egykori hajóba. Az elpusztult Somogy falu egykori plébániatemploma, amely esetleg már a 15. században, de inkább a 16. században pusztult el. Feltárás és állagmegóvás: 1963."

Cím:	Regöly,Somolyipuszta 040/2hrsz
Törzsszám [azonosító]:	4250 [8714]
Védelem státusza:	műemléki védelem
Védelem fajtája:	műemlék
Építményfajta:	szakrális építmény

kép balra fent: Balázs Péter – www.google.hu
kép jobbra fent és lent: www.muemlekem.hu

3.2. HELYI VÉDETT ÉRTÉKEK

– VÉDETT TERÜLETEK –

Községi temető területe

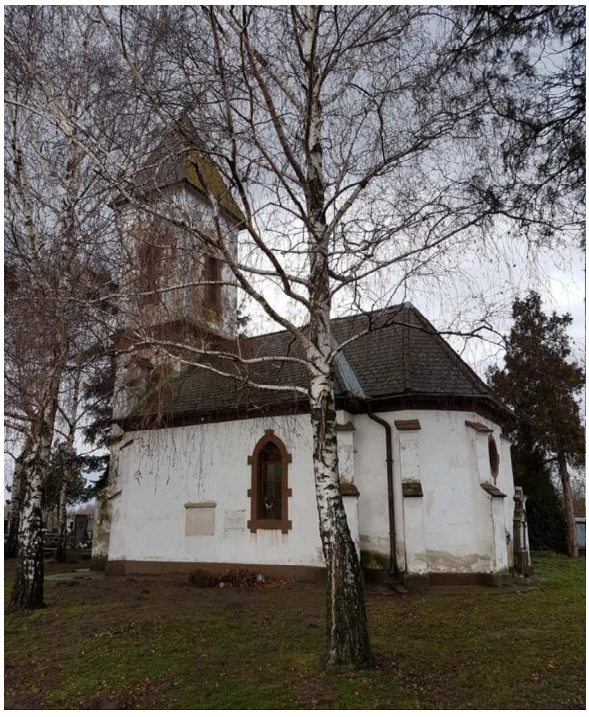

Majsapusztai kastély-együttes területe (nevelőotthon)

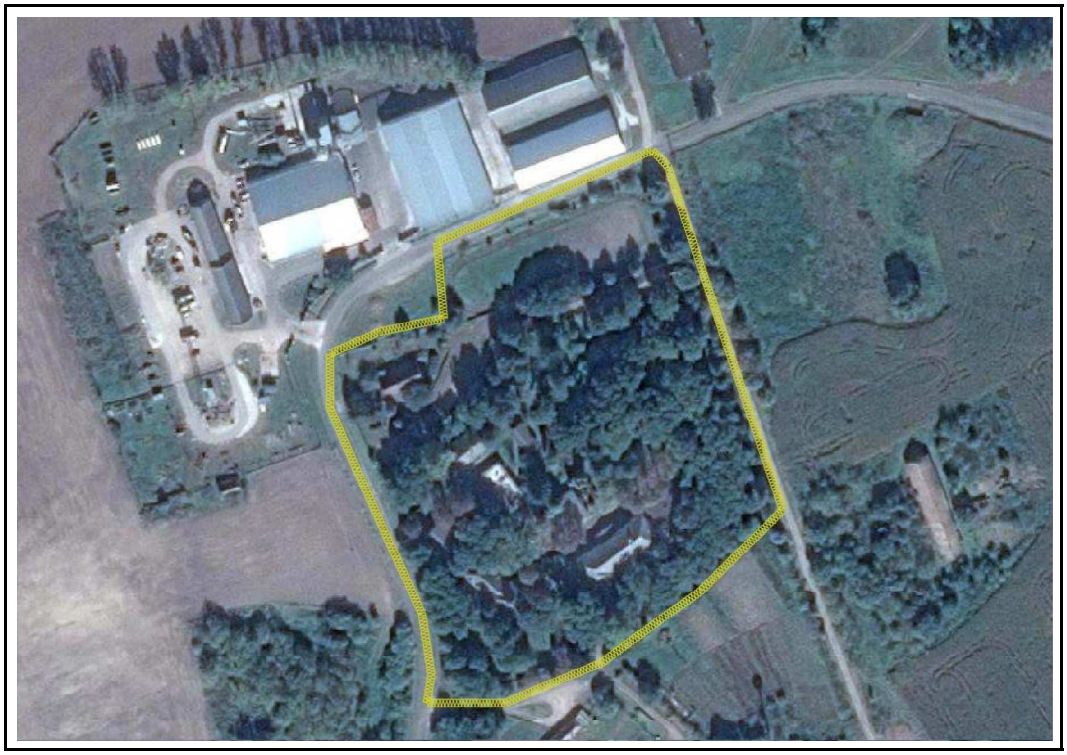

Községközpont területe

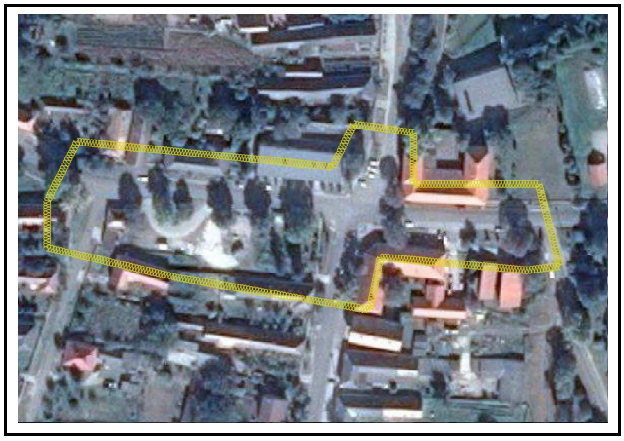

– ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK –

Temetőkápolna

Majsapusztai kastély (2 épület)

Római katolikus plébánia

– ÉPÜLETTÖMEG ÉS HOMLOKZAT –

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos és a tornác nyílásrendje eredeti. Igényesen felújított. Védendő érték a lakóépület eredeti tömege és nyílásrendje.

Árpád u. 2.

Honvéd u. volt malomépület

Az épületen lévő tábla felirata: „Ezen gőzmalmot építette Haiser Henrik Szárazdról Krisztus Úrunk 1909 évében ADRIAI Biztosítótársaság alakítva 1838" jelenleg marhaistállóként hasznosítják, amely gyors állagromlást eredményez az egyébként jó állapotú épületen.

Honvéd utca

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű és gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje eredeti. Részben átépített hátsó traktusú, beépített tornáccal. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje és homlokzati díszei.

Kereszt u. 16.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje eredeti. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje.

Kereszt u. 24.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a tornácos gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje részben átalakított. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, homlokzati díszítése, utcai téglakerítése.

Kereszt u. 28.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos valódi tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói homlokzati díszítése.

Kölcsey u. 2.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, téglaarchitektúrával díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói homlokzati díszítése.

Kölcsey u. 5.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, tornáca ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói.

Kölcsey u. 9.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló lopott tornácos melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, tornáca ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói.

Kölcsey u. 13.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló téglaarchitektúrás melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Kölcsey u. 15.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos befordított ház toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel jellemző a település építészetére. A főhomlokzat négyablakos nyílásrendű (1+2+1), eredeti ablakokkal, rejtett redőnnyel, két szélén kiemelt, kis oromzattal, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Mátyás u. 3.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Mátyás u. 25.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, a tornác ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Felújítása folyamatban van. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Petőfi u. 9.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló téglaarchitektúrás melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác részben beépült, nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Rákóczi u. 17.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos valódi tornácos parasztház, folytatásában új építésű gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló téglaarchitektúrás melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, a tornác ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje eredeti, nyílászárói újak. Védendő érték a lakóépület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Rákóczi u. 18.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló téglaarchitektúrás melléképülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Rákóczi u. 25.

Lakóépület és gazdasági épületek és kerítés

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, udvarában lakóépülettel szemben álló emeletes góré épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, a tornác végződését befalazták, az épületet hozzá nem illő keresztszárnnyal bővítették. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, valamint az utcai kerítés. Keresztszárny bontandó, tornác helyreállítandó.

Rákóczi u. 38.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, kovácsoltvas kerítése.

Szabadság u. 3.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, kovácsoltvas kerítése.

Szabadság u. 5.

Lakóépület

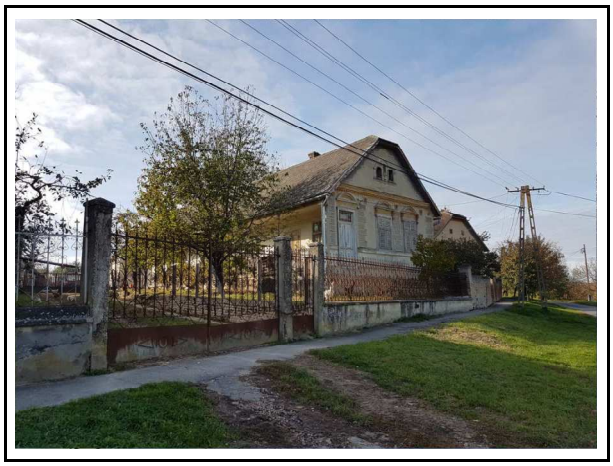

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, a tornác ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, kovácsoltvas kerítése.

Szabadság u. 7.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos valódi tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat kétablakos nyílásrendű, a tornác ajtóban végződik, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, téglakerítése.

Szabadság u. 9.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos befordított ház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat négyablakos (2+2) nyílásrendű, gazdagon díszített. Igényesen felújított udvari szárny átalakított, gazdasági épület kibővített. Védendő érték a lakóépület utcai szárnyának eredeti tömege, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése. Az utcáról látható klíma egységek áthelyezendők alárendelt homlokzatra.

Szemenyei u. 22.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos toldott tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói.

Szemenyei u. 24.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Védendő érték a lakóépület épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése. A ráragasztott tetőfedés tájidegen.

Szemenyei u. 28.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített, a tornác nyílásrendje és nyílászárói eredetiek. Védendő érték a lakóépület épület eredeti tömege, tornáca, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése.

Szemenyei u. 32.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos beépült tornácos parasztház, folytatásában a befordított gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat háromablakos nyílásrendű, gazdagon díszített. Eredeti nyílásrendű, díszített homlokzatú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épület eredeti tömege, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, téglakerítése.

Vas Gereben u. 1.

Lakóépület

A fésűs beépítésű hagyományos befordított lakóház, folytatásában a gazdasági épülettel, jellemző a település építészetére. A főhomlokzat ötablakos (2+1+2) nyílásrendű, gazdagon díszített, az épület középső része kiemelt kis oromzatos. Eredeti nyílásrendű, téglaarchitektúrájú gazdasági épülettel. Védendő érték a lakóépület és a gazdasági épületek eredeti tömege, nyílásrendje, nyílászárói, homlokzati díszítése, kerítése.

Vörösmarty u. 14.

– SZOBROK, KERESZTEK, EMLÉKMŰVEK –

Mária-szobor

– Templomkert –

Szent György szobor

– Templomkert –

Szent Vendel szobor

– Templomkert –

Szentháromság szobor

– Templomkert –

Kálvária

3 db kereszt. A két szélső 1832-ből, a középső 1830-ból, felújítva 1934-ben. A jobb oldali szobor lábai letörtek.

Feliratuk:

[bal oldali:]

SZEMES MIHÁLY CSINÁLTATTA 1832 1934

[középső:]

REGÖJI NÉMET IMRE EMELTE EZEN KEREZZTET 1830 1934

[jobb oldali:]

KOVÁTS JÁNOS TSINALTATTA 1832 1934

– Templomkert –

Kereszt

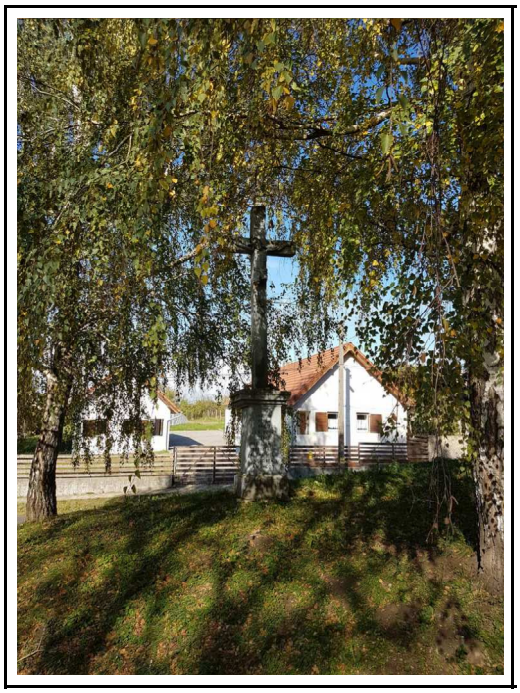

– Templomkert –

Szent Antal szoborfülke

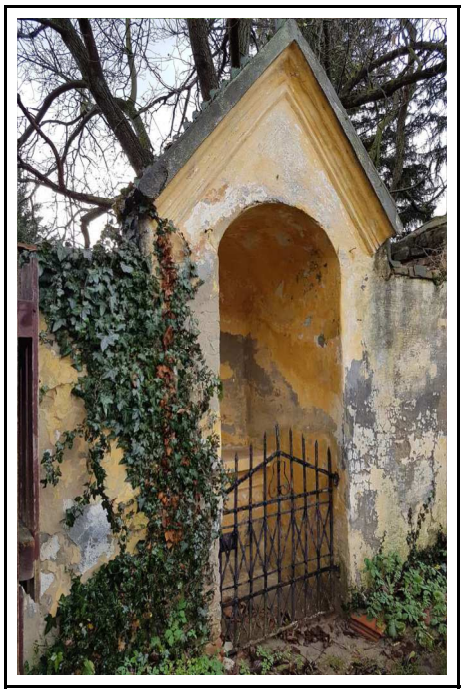

– Katolikus plébánia kerítés –

Kereszt

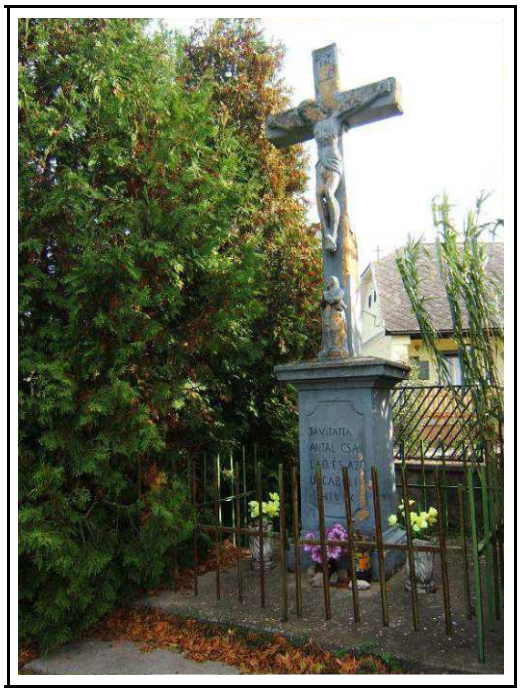

– Kossuth utca déli vége –

Kereszt

– Kölcsey u. 17. előtt –

Kereszt

– Kereszt u. 2. előtt –

Kereszt

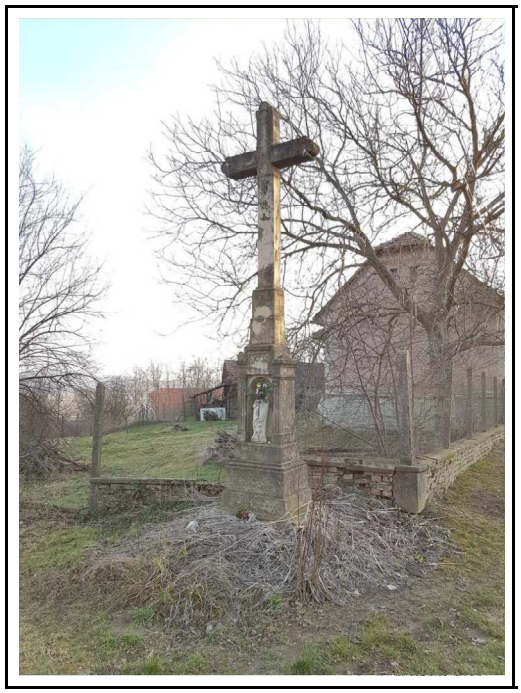

– Kereszt u. déli végén –

Kereszt

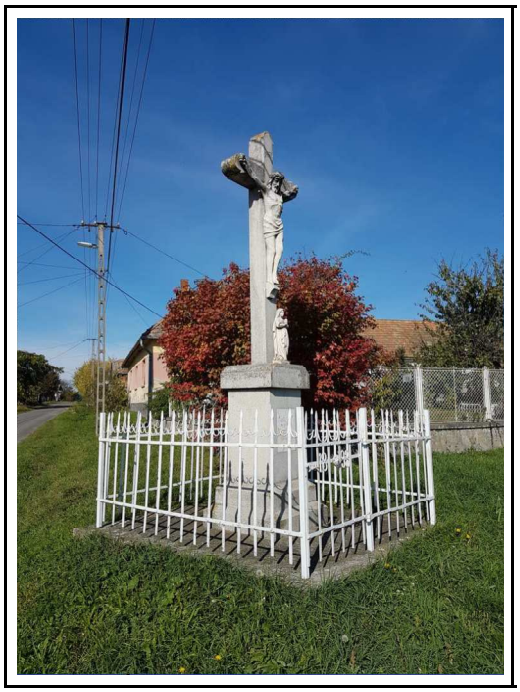

– Széchenyi u. – Rákóczi u. sarok –

Kereszt

– Községi temető (temetőkápolna mögött) –

Kereszt

– Arany u. – Zrínyi u. sarok –

Kereszt

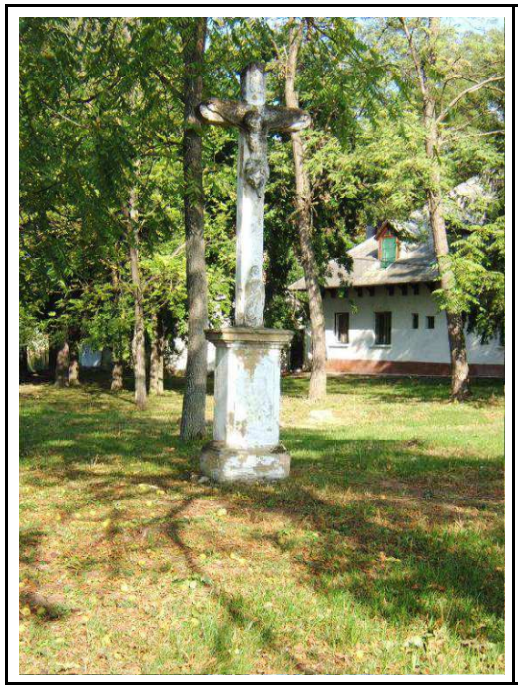

– Majsapuszta, kastélykert dél-nyugati sarkán –

Szoborfülke

– Arany János u. 35. –

Szoborfülke

– Kápolna düűő–

Nepomuki Szt. János szobor

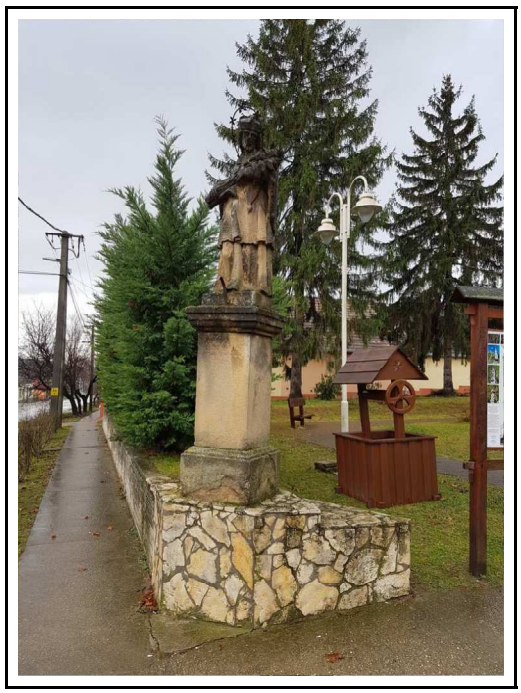

– Kossuth u. – Hunyadi u. sarok –

3.3 VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

tájképvédelmi szempontból kiemelt területek

Ide tartoznak a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek. Ezek pontos meghatározása értékvizsgálat alapján történt, és magában foglalja a védett természeti területeket, értékeket és egyedi tájértékeket.

Regöly tekintetében a lakott belterület csak töredéke a teljes közigazgatási területnek, és ha megvizsgáljuk a közigazgatási területen lévő védett területeket, akkor a megdöbbentő húszszoros méretet láthatjuk a belterülethez képest. A védett területek mérete megközelíti a település közigazgatási területének felét.

– a település északi magasabban fekvő határából rálátás nyílik a beépített területekre –

A települést északról dombok szegélyezik, melyekről nemcsak a település, de az egész Kapos völgye, Koppány völgye láthatóvá válik, melyek Regölyt délről és keletről veszik körbe.

A tájképileg kiemelt területek az észak-nyugatii erdős területeket, a Pacsmagi-tavak területét, a Kapos nagymeder északi részét és a Kapos-Koppány deltáját foglalja magába.

– az Arany János utca keleti szakasza, jobbra a védett dombok –

Nemzeti Ökológiai Hálózat területe

Az ökológiai hálózat célja a biológiai sokféleség és a biológiai kapcsolatok fenntartása, helyreállítása, amely kiterjed mind az élőlények, mind állományaik, mind pedig életközösségeik megóvására, valamint az ökológiai rendszert képező területek működőképességének, természetes dinamikájának biztosítására.

Az ökológiai hálózatot a természetes és természetközeli területek és a köztük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók, valamint a körülöttük a hatások mérséklését biztosító védőterületek egységes, összefüggő rendszere alkotja. A település közigazgatási területén ökológiai magterület és ökológiai folyosó terület is található.

Az észak-nyugati területen található összefüggő őshonos erdőterület – a Gyulaji vadrezervátum területe –, ökológiai magterületnek minősül., mely nemcsak a nagyvadaknak, de számos apró vadnak és madárfélének is otthont ad.

A Pacsmagi-tavak területe szintén magterület, vizes élőhely, mely számos madárfajnak ad otthont, telelő helyet, illetve élelem forrást is egyben. Bár a terület mesterségesen kialakított, a Koppány-patak gátakkal történő felduzzasztásával keletkezett, ennek ellenére kiemelkedő természeti értéket képvisel. A művi elemek – mint a gátak – látványa eltörpül a gazdag élővilág mellett.

A Koppány-patak – *képen következő oldalon fent* – és a Kapos-folyó – *képen fent* – további ökológiai értéket képvisel, nevezetten összeköttetést biztosít a magterületek között és, ha önmagában nem is jelent kiterjedt területet, de nagyon fontos az élőhelyek közötti kapcsolat szempontjából.

A vízfolyások mentén maradhatott meg bizonyos mértékig a természetközeli állapot, mivel a jó minőségű talaj adottságok következtében a művelhető földterületek csaknem egésze mezőgazdasági művelés alatt áll.

– látkép a Regöly-Tamási kerékpárútról, a Koppány-patak vonalát a páracsík jelzi –

Pacsmagi-tavak területe
– természetvédelmi terület
– Natura 2000 – különleges madárvédelmi terület

A Pacsmagi-tavak területe Regöly beépített belterületétől északra a felduzzasztott Koppány-patak nagymedrében terül el. A terület országos védelem és Natura 2000 védelem alatt egyaránt áll, de e két védelem területi lehatárolása csaknem azonos, ezen túl ökológiai magterület és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület is.

„A pacsmagi halastórendszer, mint csodálatos természeti környezet, és mint nagy léptékű mérnöki alkotás is megállja a helyét. Bár látogatni csak engedéllyel lehet, ennek ellenére sok látogatót vonz. A területnek kiemelkedő szerep. A védett növények közt említendő a bíboros kosbor és a Sadler-imola. A viszonylagos háborítatlanság 170 fajt elérő madárfaunának biztosít költő- és fészkelő-helyet. A legjelentősebb a cigányrécék állománya. Az 1-es számú tó nádszigete jelentős nagyságú gémtelepet rejt.

A Dunántúli-dombság nagytáj részét képező kelet külső-somogyi kistáj képe az elmúlt évszázadokban sokat változott. A terület fő vízfolyása, a mainál sokkal szélesebben, szeszélyesebben kanyargó Koppány folyó meghatározó volt a térség életében. A középkorban Füzegynek nevezett vízfolyás (a név fűzfában gazdag szélű folyót jelent) vízimalmokat hajtott, az 1400-as években pedig halastavakat létesítettek rajta. A folyó déli lankáin szőlőtermesztéssel foglalkoztak.

A Pacsmagi halastórendszer kiépítéséhez 1932-ben fogtak hozzá. Az első ütemben (1932-1934) készült el az 1-es tó. Az (1959-1960) ütemben készült el a 4-es és az 5-ös tó, (1968-1969) készült el a 2-es 3-as és 6-os tó. A halastavakat a Koppány-folyó táplálja, a tavak többszörös átfolyású rendszere pedig biztosítja az egyenletes vízminőséget és vízfrissességet. (...) A gyékény, a nád, a sás egyre nagyobb területeket foglalt el, ami a gazdálkodás felhagyásához vezetett. A zavarás megszűnésével fokozatosan megjelentek a védett növény- és állatfajok, a tavak pedig fontos költő, táplálkozó és vonulási pihenőhellyé váltak a madarak számára.

A Pacsmagi-tavak Természetvédelmi Terület kiterjedése 485 hektár. A Koppány folyó partvonalát követve, mintegy 6,5 km hosszan terül el a tavakat övező dombok előtt. Délkeleti részén kiszélesedik, itt eléri az 1-1,5 km-t.

A halastavak és környékük jellegzetes vízi élőhely. A tájra az ember jelenléte erősen rányomta bélyegét (gátak, csatornák, zsilipek, távvezetékek). Ennek ellenére találunk itt nádasokat, nedves réteket, fűz-nyár ligeteket, hazai fafajú vegyes erdőket. (...) A madárvilág faji gazdagsága kiemelkedő, helyben költő, átvonuló és gázlómadarak énekes és ragadozó madarak otthona ez a táj.

A gazdag madárvilágnak köszönhető, hogy a területet 1990-ben országos védelem alá helyezték, 1997 óta a Ramsari-egyezmény értelmében nemzetközi jelentőségű vizes területnek számít. 2004-ben pedig a Natura 2000 hálózat részeként különleges madárvédelmi terület (SPA), illetve fontos madár élőhely (IBA) besorolást kapott. (...)"

http://www.kincsestolnamegye.hu/pacsmagi-tavak

– látkép elöl a Pacsmagi-tavak, hátul az északi dombok –

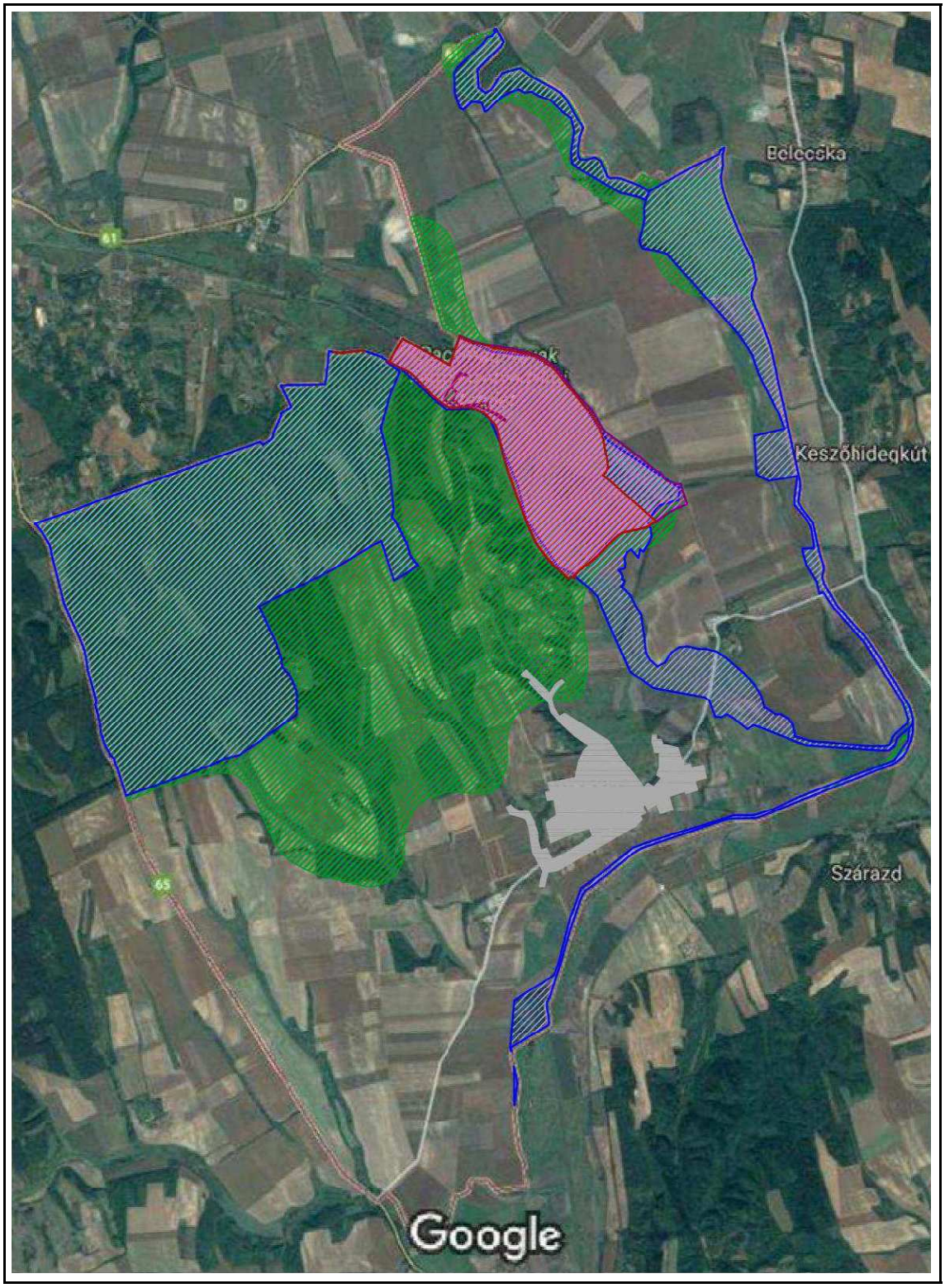

Védett területek Varsád területén:

- *kék: Nemzeti Ökológiai Hálózat területe*
- *zöld: tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület*
- *lila: Pacsmagi tavak természetvédelmi terület*
- *piros: Pacsmagi tavak – Natura 2000 – különleges madárvédelmi terület*
- *szürke: beépített belterület*

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA

4.1. TELEPÜLÉS-KÖZPONTI VEGYES BEÉPÍTÉSŰ TERÜLET

A település központi lakott területén igen kis területen jellemzően a települési központi funkciók által elfoglalt területen beszélhetünk egy a település egészétől eltérő jellegű beépítésről. Ezen a területen egy és kétszintes épületek találhatók, melyek magasságukkal és alapterületi méretükkel is kiemelkednek a település egészéből.

Erre a területre jellemző az aprótelkes telekalakításból eredő nagyon sűrű beépítés, mely alól csak az iskola és a templom területe lóg ki.. Egyes épületek homlokzati kialakítása zárt sorú beépítésre emlékeztet, de ilyen zártsorúság sohasem alakult ki Regölyben.

Szervesen ehhez a területhez kapcsolódik, de beépítettségét tekintve sokkal lazább képet mutat a templomdomb, hiszen mindössze a templom épületét találjuk a nagy zöldterület közepén. A központi tér hiánya ellenére, ez a terület mégiscsak egy tér jellegű közterületet ölel körbe, mely a Kossuth, Rákóczi, Hunyadi és Szemenyei utcák kereszteződéséből alakult ki.

Ezen a területen a beépítés nagyon vegyes, de teljes egészében magában hordozza a településközponti jegyeket, az épületek monumentalításával és azokat körülvevő épületek szervezettségével.

TERÜLETI LEHATÁROLÁS

4.2. TÖRTÉNETI EREDETŰ BEÉPÍTETT TERÜLET

A település központi területét öleli körbe a település belterületi beépített része, melyen jellemzően a lakóépületek kaptak helyet. Az idők folyamán a terület beépítettsége folyamatosan változott. A település eredendően a természeti adottságokat kihasználva a dombok lábánál, a mélyen fekvő vizes területek határa feletti hosszú, a központtól csápszerűen kinyúló utcákkal – Jókai, Arany, Rákóczi utcák – alakult ki, melyből már a kezdetekben a Batthyány és Dózsa, a Vasgereben és a Váralja utcák ágaztak le.

Ezt követően a település folyamatosan felkúszott a nyugati dombra – Kereszt, Kölcsey és Petőfi utcák – ezzel kialakult a település történeti településmagja.

A település történeti eredetű településrészén jellemzően a parasztházas fésűs beépítés terjedt el és maradt fenn. A megüresedő és csak részben beépülő foghíjak mára igen változatos, homogénnek semmi esetre sem mondható utcaképeket alakítottak ki., hiszen ezen foghíjakban megjelentek az ún. kockaházak és az emeletes, vagy tetőtér beépítéses házak is.

Az önmagában véve nagyon vegyes képet mutató területeken belül elkülöníthetünk kisebb-nagyobb területrészeket, utcarészeket melyeken belül meghatározhatunk egységes arculati elemeket, építészeti stílusokat jegyeket, mint pl. a Rákóczi utca templom mögötti utcarészén lévő egységes parasztházas beépítés – *képeken lent*.

A vegyes utcakép mellett az anyaghasználat és színhasználat is igen változatos, e tekintetben sem beszélhetünk semmiféle egységről. Sajnos ez a megbomlott egység mára olyan méretet öltött a település egyes részein, ami visszafordíthatatlannak tűnik.

– Petőfi Sándor utca – vegyes, egységet nem mutató utcaképe –

A különböző épületstílusok, tetőformák, tetőgerinc irányok anyag és színhasználat kavalkádja semmiféle szabályozással sem hozhatnak egységet ezeken területeken. Egyetlen lehetőségünk, hogy a kis számú átalakítás-bővítés felügyeletével, építészeti konszenzussal és a felújítások során megfelelően használt anyagok és színek alkalmazásával próbáljuk az egység látszatát kelteni. Hosszú évek munkájával és az ingatlantulajdonosok megfelelő hozzáállásával talán elindulhatunk az úton.

– Gárdonyi és Vas-Gereben utcák egy-egy jellegzetes parasztház épülete –

– a Szemenyei és Szabadság utcák látképe a Váralja utcából –

4.3. ÚJABBKORI VEGYES BEÉPÍTÉSŰ TERÜLET

A történetileg kialakult településrészekhez nyugati és keleti irányban csatlakoznak ezek a belterületi beépített településrészek. Az utcák kialakítása a történeti településrész organikus rendszeréhez képet tervezett, az utcák egymással párhuzamosak, a telkek szabályos méretűek, derékszögben csatlakoznak az utcákhoz.

Ezen a területen megtalálható csaknem minden épületstílus, épületforma, melyek a háború utáni építészetet uralták egészen a napjainkig.

– az Erzsébet utca (fent) és az Attila utca (lent) – egységes un. „kockaházas" beépítésű utcaképe –

Az utcák, telektömbök a beépítés korának megfelelő arculati jegyekkel rendelkeznek. A területen túlnyomó többségben a „kockaházak" találhatók, elszórtan található egy-egy hagyományos oldaltornácos parasztház és a 80-as évek emeletes és tetőtér beépítéses típusházai is, melyek semmiféle egységet nem tudnak mutatni, hiszen az utcára merőleges és azzal párhuzamos tetőgerincek, az eltérő magasságú épületek mindenféle ritmus nélkül váltakozva épültek fel.

– a Béke utca egységes un. „kockaházas" beépítésű utcaképe –

Az utcák mérnökien szerkesztettek, a telkek egységes szélességűek és hosszúságúak, az előkertek viszonylag rövidek, de ezek is egységesen alakultak ki. Az utcák igen keskenyek, gyakorlatilag csak egyirányú közlekedésre lennének alkalmasak, keskeny zöldsávval és egyoldali járdával épültek.

– Széchenyi utca (fent) egyes, és a Becsrényi utca (lent) egységes utcaképe –

TERÜLETI LEHATÁROLÁS

Az egyes szabályos beépítésűnek mondható utcarészletek mindössze 4-5 ingatlant foglalnak magukba – legyen az parasztházas, vagy kockaházas beépítés –, így azok területi lehatárolását meg sem kíséreljük. A központi vegyes területen kívül csak a történeti eredetű és az újabbkori beépítettségű területeket választjuk külön.

– piros: település-központi vegyes beépítésű terület

– zöld: történeti eredetű beépített terület

– sárga: újabbkori beépített terület

4.4. ZÁRTKERTI TERÜLET

A település lakott területétől északra a Pacsmagi-tavakra néző dombokon és keletre a temető közelében találhatóak zártkerti területrészek, melyek közül az északi területek ma is fennálló szőlő és gyümölcstermesztésnek adnak helyet.

A terület nagy része ugyan műveletlenül, parlagon fekszik, de a területi adottságok miatt ezen a területen a szántóföldi növénytermesztés csak a lankásabb domboldalakon terjedhetett el. A veszélye fennáll, annak, hogy a műveletlenül hagyott területek beerdősülnek, erdőjellegű területekké alakulnak, de ez nem csak Regöly sajátossága. Ma a rohanó világunkban egyre kevesebben engedhetik meg maguknak ezt a nagyon is időigényes elfoglaltságot, hobbit.

A terület ritkán beépített, jellemzően a partfalhoz illesztett présházak és hozzá kapcsolódó pincék találhatók, de előfordulnak lakóépületek is.

A terület fenntartása fontos, hiszen történelmi eredetű tevékenységnek ad helyet.

A keleti területek, melyek egykoron a temető mellett helyezkedtek el, mára szántóföldi növénytermesztésnek adnak helyet, az egykori zártkerti jelleg teljesen eltűnt.

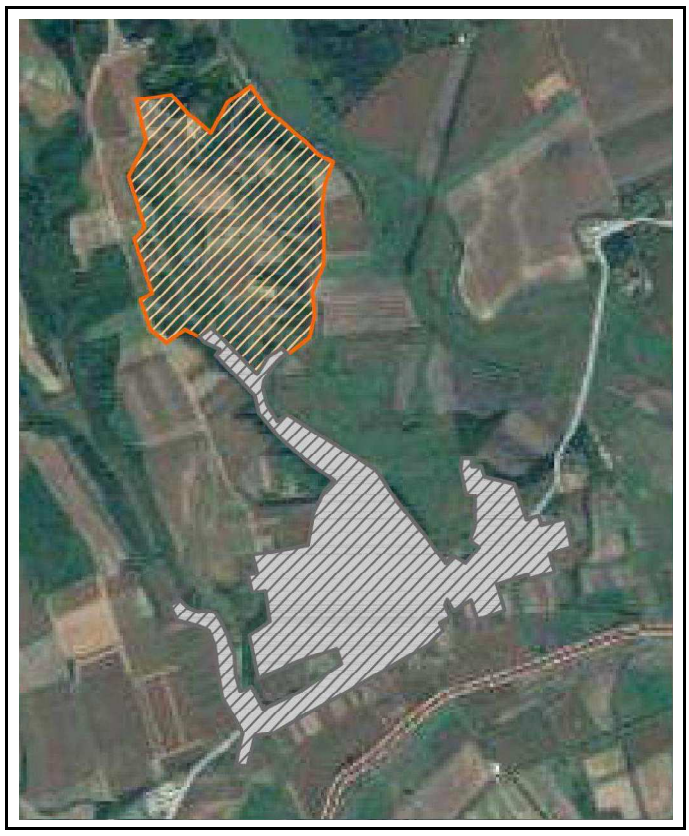

– A térképen narancssárga színnel jelölt terület. –

4.5. MAJOR TERÜLETEK

A település jellegzetessége, hogy határában a belterülettől elkülönülve foltokban mezőgazdasági major területek találhatók, melyek máig fennmaradtak és jellemzően használatban is vannak.

Az egyik ilyen major terület a településtől nyugatra található a települést határoló domb tetején. A Gagarin-major ma több vállalkozásnak ad otthont, szarvasmarha telep, mezőgazdasági tároló épületek, javító műhelyek egyaránt találhatók itt, továbbá egy üzemanyagtöltő állomás is. Épületei jellemzően hagyományos téglalap alaprajzú nyeregtetős mezőgazdasági épületek, melyek szabályos elrendezésben találhatók a területen.

A település keleti oldalán, a domb tövében a Koppány-patak partján található egy szarvasmarha telep, mely szintén egy helyi mezőgazdasági vállalkozó tulajdonában van. A telep folyamatos fejlődést mutat, az istálló épületek mellett magtár, takarmányszéna, alomszalma és géptároló színek sorakoznak egy belső útra felfűzve.

Az épületek jellemzően téglalap alaprajzúak, nyeregtetősek, hagyományos és könnyűszerkezetes építésű mezőgazdasági épületek.

A harmadik ilyen terület Majsa-puszta, ahol két mezőgazdasági telep közé ékelődve találhatjuk a Majsa-pusztai kastély együttesét egy szép parkkal körülvéve – melyről korábban már szóltunk, mint helyi védett érték –, melyben jelenleg nevelőotthon működik. Az északi területrészen található épületek, helyi vállalkozás tulajdonában vannak, mely dinamikusan fejlődik, míg a déli területrész épületei jelenleg kihasználatlanok.

Épületei jellemzően hagyományos téglalap alaprajzú nyeregtetős, hagyományos és könnyűszerkezetes építésű mezőgazdasági épületek, melyek szabályos elrendezésben telepszerűen találhatók a területen.

A területen található több mára sajnos elhagyott, és romlásnak indult igen szép, hagyományos építésű mezőgazdasági épület is.

4.6. TERMÉSZETES ÉLŐHELY, VÉDETT TERÜLET

A település közigazgatási területének talán legnagyobb kiterjedésű területe ez.

Ezen területen magába foglalja:

- A Kapos vízfolyását és ahhoz kapcsolódó kisebb-nagyobb mélyen fekvő területeit,
- A Koppány vízfolyását és ahhoz kapcsolódó kisebb-nagyobb mélyen fekvő területeit,
- A Pacsmagi-tavakat, és a hozzájuk kapcsolódó mélyen fekvő területeket, nádasokat
- A Fürgedi patak vízfolyását, a hozzá kapcsolódó tavakkal és mélyen fekvő területekkel, rétekkel, nádasokkal,
- A Gyulaji vadrezervátum területét,
- A Gyulaji erdőtől délre fekvő völgyeket és dombhátakat, mint mezőgazdasági művelésű területeket.

A területen magába foglalja az országos jelentőségű Pacsmagi-tavak természetvédelmi területet, a Natura 2000 – különleges madárvédelmi területet, a Nemzeti Ökológiai Hálózat regölyi területeit, valamint az országos tájképvédelmi területek regölyi területeit.

Ezen a területen egyáltalán nem jellemző az épületelhelyezés, csak szórványosan, kiemelt turisztikai, erdő-, mező, vagy halgazdálkodási épületek találhatók. A területre jellemző, hogy megmaradt természetes területnek, nagyon kevés nyomot hagyott rajta emberi kéz.

A terület fenntartása természetvédelmi szempontból kiemelkedően fontos, hiszen pótolhatatlan értéket képvisel, emellett kiemelkedően nagy területen ad természetes élőhelyet a ritka állatfajok számára.

– A Kapos-folyó. –

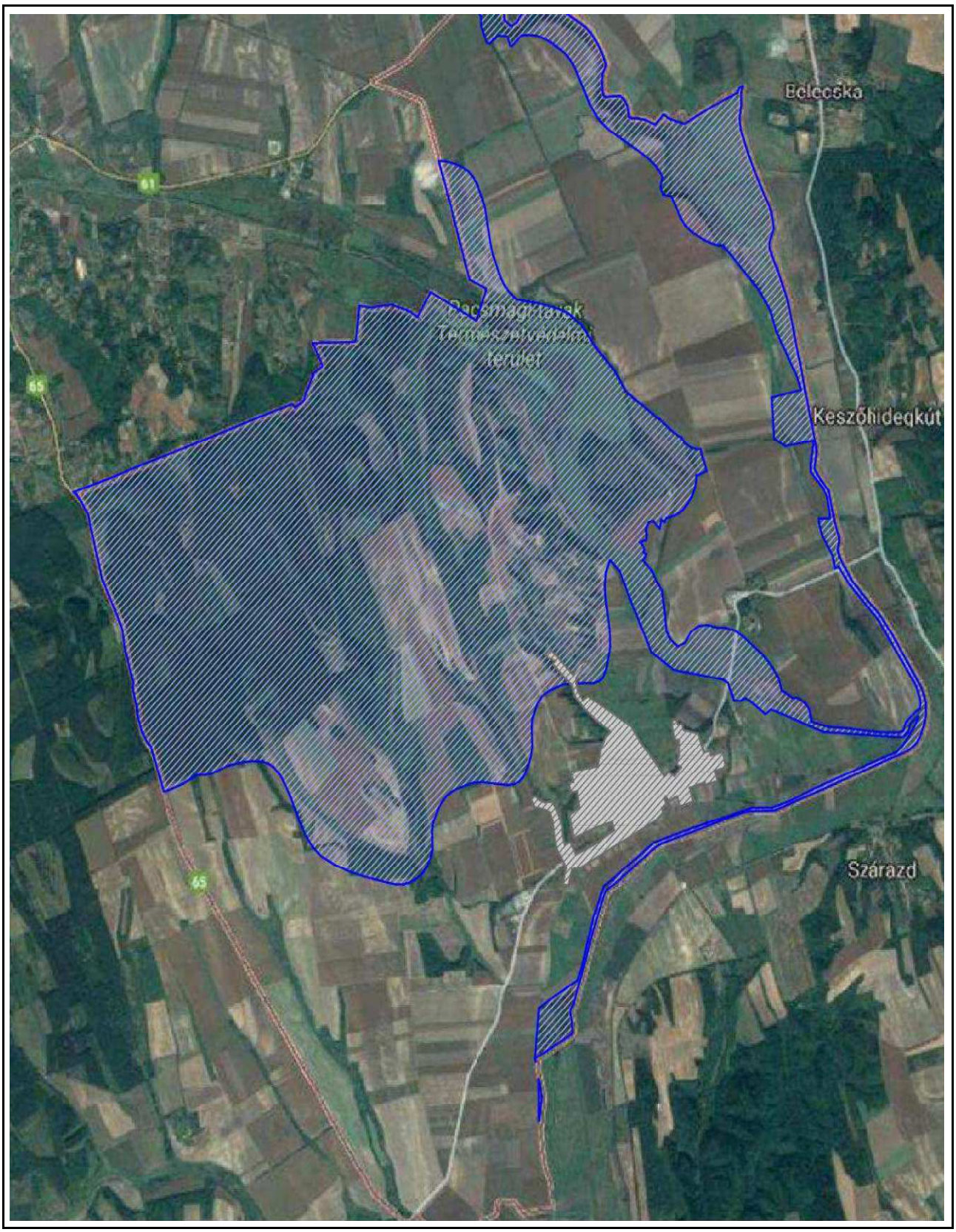

– A térképen kék színnel jelölt terület. –

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

– ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ –

A településkép szempontjából meghatározó tényező maga a település földrajzi környezete, a történelem meghatározó eseményeinek lenyomata. A település központja, valamint az ezt körülvevő vegyes beépítés, a mezőgazdaság sokszínűsége, a tájhasználat, a táji adottságok, a közlekedési helyzet, a hagyományos településszerkezet, mind a település arculatát határozzák meg. Ide kell még sorolnunk az utcák, épületek, épületrészek kidolgozottságát és anyaghasználatát, vagy az utcák és porták növényzetét is.

Ezek együttesen fejlesztették ki, és alkotják ma Regöly arculatát. Ha ezen, nem teljes körű felsorolásból csak egyetlen tényező is megváltozik, akkor már egy másik településről beszélünk, egy más karaktert látunk. Éppen ezért fontos, hogy az utókor számára megőrizzük mindazt, amit a történelem során a településünk magára öltött, ahogy kialakult, fejlődött és elnyerte mai formáját, hiszen mindennek oka volt és van.

A településkép formálásában fontos tényezők:

– infrastruktúra (utcahálózat, utcák, parkok, energiaellátó- és hírközlő hálózatok, stb.)

– épületek, építmények

– növényzet

A településen áthaladó utak a településközpontban – tér híján, csak egy csomópontban - futnak össze, és adnak tér jelleget ennek a területnek. Megfelelő tervezéssel, burkolati rendszerek, parkolók, növénybetelepítések által ez a csomópont akár térré is válhatna.

Ide települtek a település központi funkciói és a kereskedelem nagy része is, itt található a polgármesteri hivatal, a templom, az iskola, az orvosi rendelő.

A csomópont rendezetlensége nem tesz jót a település megjelenésének, de az egységesnek mondható épülettömegek és hasonló építészeti kultúra – kivéve az áruházat – mégis egységessé teszi ezt a területet.

Ezen fejezetben a település területére, építési, átalakítási, bővítési, felújítási munkák tervezésére, kivitelezésére adunk javaslatokat.

A) ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE, TETŐGERINC-IRÁNYÁRA SZÓLÓ JAVASLAT II.

OLDALHATÁRON ÁLLÓ BEÉPÍTÉSI MÓD ESETÉN

JAVASOLT:

Az egységes utcakép megjelenése szempontjából kívánatos:

- az utcában fellelhető épületelhelyezési móddal és ritmussal megegyező,
- tömegében is ahhoz alkalmazkodó épületelhelyezés,
- az utcában fellehető tetőformákhoz hasonló tetőidom alkalmazása,

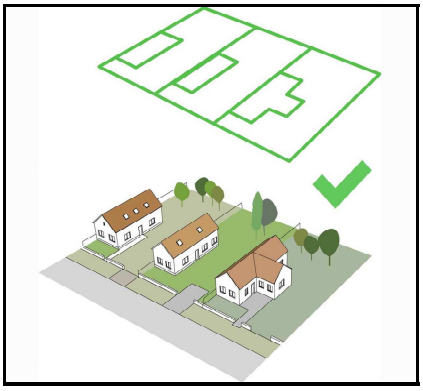
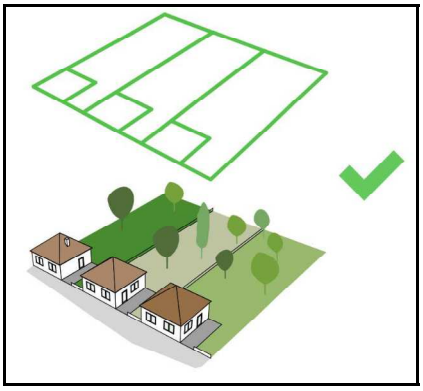
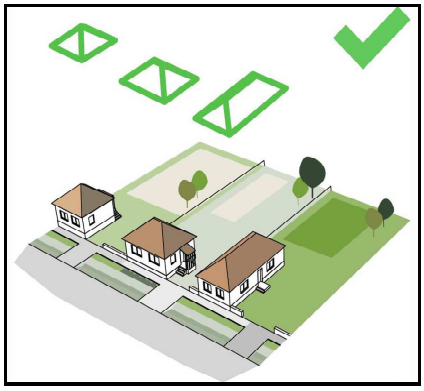

NEM JAVASOLT:

A rossz példákon keresztül azokat az épületelhelyezéseket és tetőformákat mutatjuk be, melyek nem alkalmazkodnak:

- a kialakult állapothoz,
- utcaképhez, a szomszédos épületekhez,
- az utcai homlokzatok rendezett sorához, megtörik azt, mind tetőgerinc irányában, mind alaprajzi méreteiben,

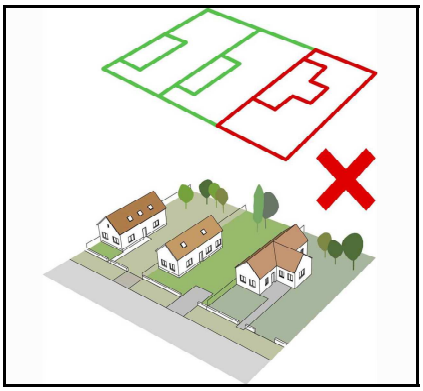
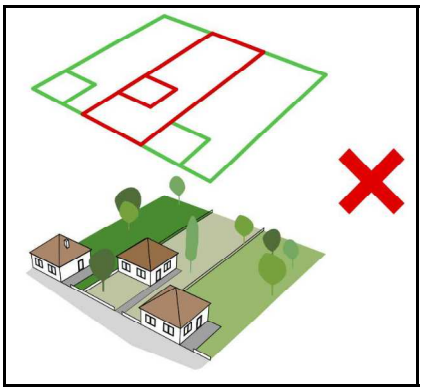
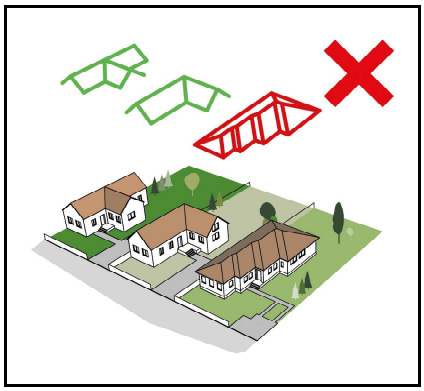

B) ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE, TETŐGERINC-IRÁNYÁRA SZÓLÓ JAVASLAT II.

SZABADONÁLLÓ BEÉPÍTÉSI MÓD ESETÉN

JAVASOLT:

Az egységes utcakép megjelenése szempontjából kívánatos:

- az utcában fellelhető épületelhelyezési móddal és ritmussal megegyező,
- tömegében is ahhoz alkalmazkodó épületelhelyezés,
- az utcában fellehető tetőformákhoz hasonló tetőidom alkalmazása,

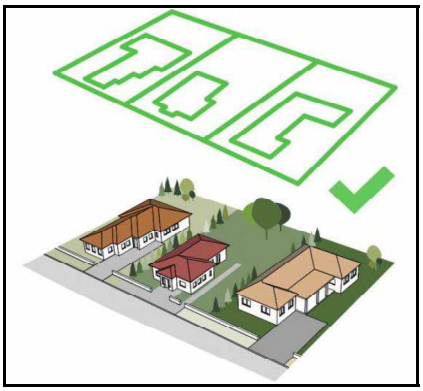

NEM JAVASOLT:

A rossz példákon keresztül azokat az épületelhelyezéseket és tetőformákat mutatjuk be, melyek nem alkalmazkodnak:

- a kialakult állapothoz,
- utcaképhez, a szomszédos épületekhez,
- az utcai homlokzatok rendezett sorához, megtörik azt, mind tetőgerinc irányában, mind alaprajzi méreteiben,

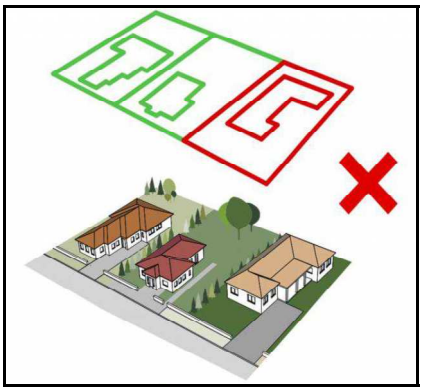

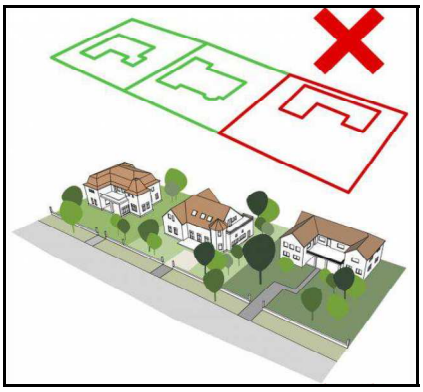

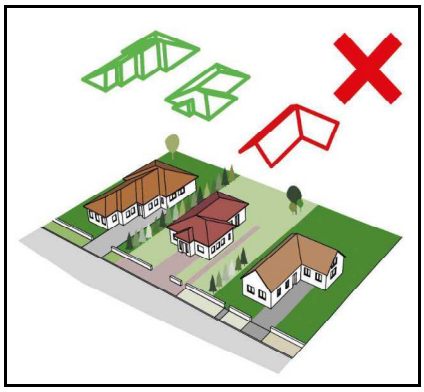

C) LEJTŐS TEREPEN VALÓ ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

Lejtős terepnél törekedni kell:

- az azonos lejtő felőli megjelenés elérésére, valamint
- a terep lejtését figyelembe vevő épület-elhelyezésre.

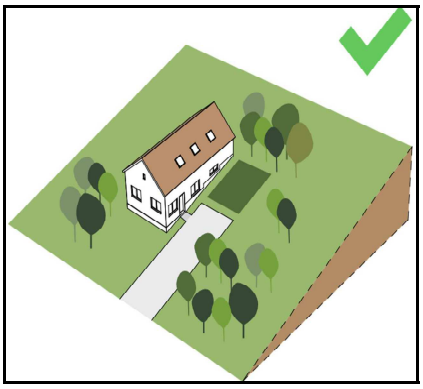

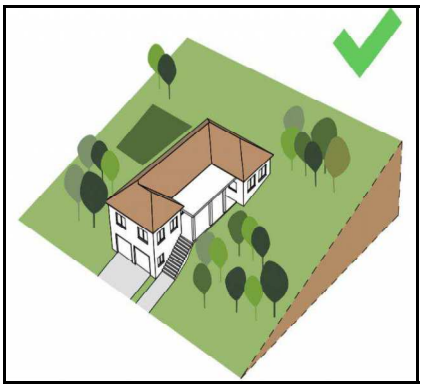

NEM JAVASOLT:

A rossz példákban azokat az elhelyezéseket mutatjuk be, melyek nem veszik figyelembe a kialakult terepviszonyokat, logikát nélkülöző megoldások, utcaképet bántó megoldások.

- lejtőirányra ültetett sík terepre tervezett ház
- sík tereppé változtatott lejtős terep

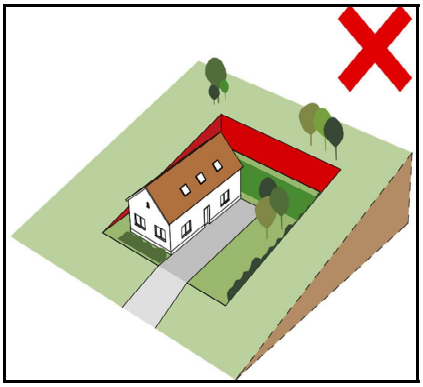

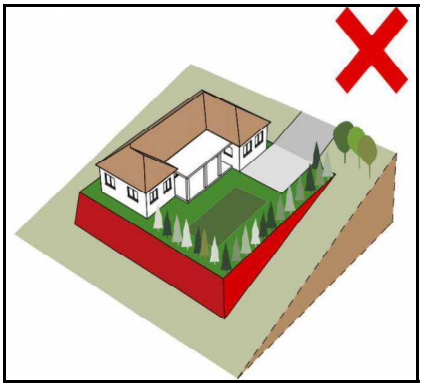

D) ÉPÜLETTÖMEGRE, ÉPÜLETBŐVÍTÉSRE, TETŐIDOMRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

Cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás.

Az épületek bővítésénél javasolt a merőleges oldalszárny kialakítása, mellyel az utca felőli épületritmus megmarad, túlzó épületszélesség nem jön létre. A tetőidom csatlakozása is kedvező módon alakítható ki. A bővítményként tervezett oldalszárnyat a homlokzati síktól hátrahúzottan, attól legalább 5m-rel távolabb kell elhelyezni, ezzel az egységes utcakép megmarad a toldalék nem befolyásolja az utcaképet, a tetőidomban bekövetkezett változás hatása a megjelenésre nem mérvadó.

A tetőidom kialakításánál a szomszédos épületekhez, a kialakult utcaképhez illeszkedő megoldás javasolt. Hagyományos elrendezésű, oldalhatáron álló beépítési módú telkeknél ez döntően magas tetős kialakítást takar, utcára merőleges tetőgerinc iránnyal.

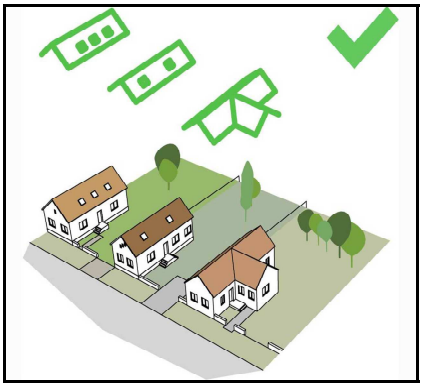

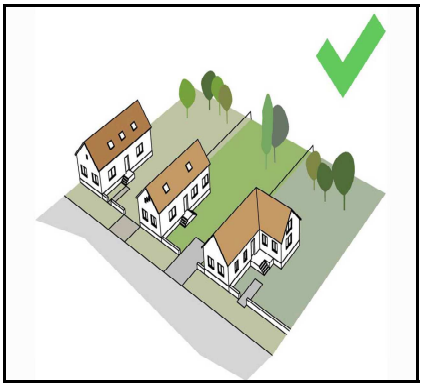

NEM JAVASOLT:

A szomszédos épületek tömegének figyelmen kívül hagyása mellett, a beépítési paraméterek mechanikus betartása még önmagában nem eredményez utcaképi illeszkedést.

A meglévő kialakult tetőidomoktól eltérő tömegek alkalmazása nem támogatható, a toldaléképítés során kialakuló összetett tetőidom zavaró megjelenésű, utcaképet romboló hatású.

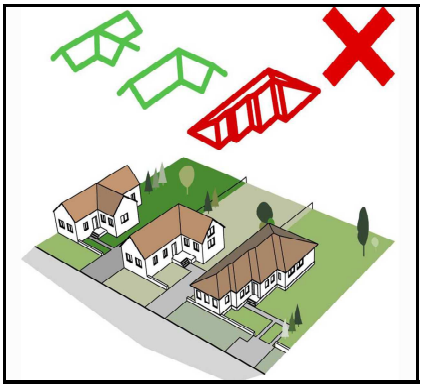

Nem javasolt az öncélú formai kialakítás, a szomszédságra és a kialakult utcaképre figyelmet nem fordító, az épület nagyságrendjével összhangot nem mutató megoldások alkalmazása nem kívánatos.

E) ÉPÜLETMAGASSÁGRA ÉS TETŐHAJLÁSSZÖGRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A tervezett épületmagasság meghatározásánál a szomszédos épületekhez hasonló, az utcaképben egységes megjelenést biztosító megoldás javasolt.
Tetőhajlásszög tekintetében javasolt a 35-45°közötti kialakítás.

NEM JAVASOLT:

A szomszédos épületekétől nagyban eltérő magasságú épületek megtörik az utcaképet, a kialakult egységet megbontják. Alacsonyabb, vagy magasabb épület, a szomszédos épületétől merőben eltérő tetőhajlásszög rontja az utcaképet.

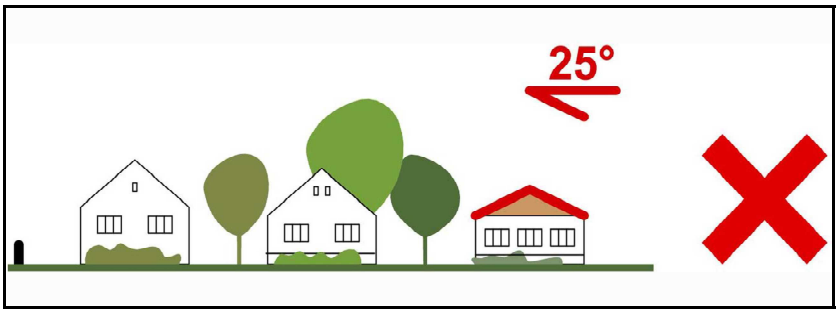

F) ÉPÜLET HOMLOKZATI ANYAGHASZNÁLATÁRA ÉS SZÍNEZÉSÉRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A tervezett épület homlokzati anyaghasználata és színvilágának meghatározása során a településre jellemző pasztell színek használata javasolt. A hagyományos vakolt homlokzatfelületek mellett a településen megtalálható több épületen a tégla architektúra, valamint a terméskő (ciklopkő) is, így ezen anyagok használata is támogatható.

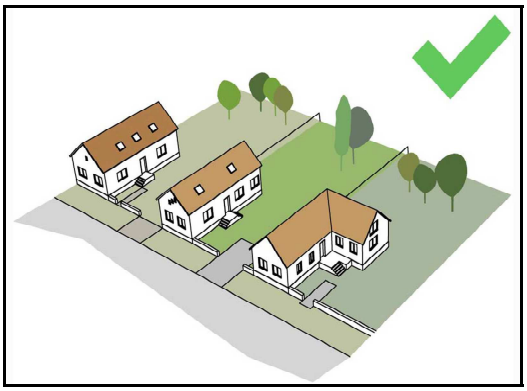

NEM JAVASOLT:

A településen elterjedt pasztell színektől eltérő, rikító, csillogó színek alkalmazása rontja az utcaképet, a település összképét. Ipari övezeteken kívül nem javasolt fémhatású, hullámos, vagy trapézlemez homlokzatburkolatok alkalmazása sem.

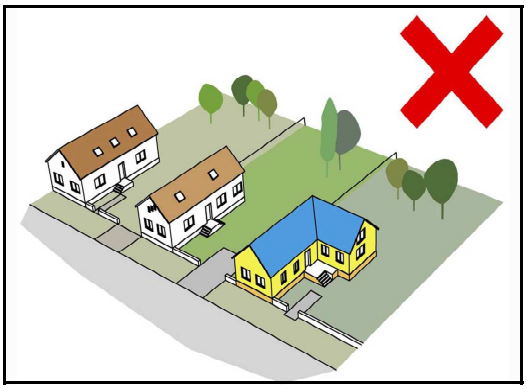

G) SZEMÉLYGÉPKOCSI TÁROLÓ ELHELYEZÉSÉRE SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A személygépkocsi tároló lakóépülettel való egybeépítése javasolt, a főépülettel építészeti egységet alkotva. Lakóépület előtti elhelyezés esetében törekedni kell a garázs épülettömegének utcaképbe illesztéséről, a lakóépülettel azonos tömeg, anyag és színhasználatára.

A garázs épületének lakóépület mögötti elhelyezése az utcakép szempontjából indokolt, meglévő lakóépület bővítése során elsődleges cél. Ez esetben is törekedni kell a lakóépületével azonos tömeg, anyag és színhasználatra.

NEM JAVASOLT:

Nem javasolt és nem támogatható a lakóépület mellett oldalkertben, vagy a lakóépület előtt előkertben különállóan elhelyezett garázs. Az ilyen beépítés rombolja az utcaképet, nem illeszkedik a kialakult ritmusba, zárt udvar érzetét kelti.

Épülettel egybeépítés esetén, az épület előtti elhelyezés sem javasolt, ha annak épülettömege, anyag és színhasználata eltér a kialakult utcaképtől, nem követi a helyben szokásos építési magatartást.

H) TETŐHÉJALÁSRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A tervezett tetőhéjalás mind anyagában, mind színében egyaránt alkalmazkodjon a településen jellemző anyag és színhasználathoz.

Javasolt a terra (föld) színek használata, sík vagy hullámos, lehetőleg kiselemes tetőcserepek, vagy ezek struktúrájával és színével megegyező egyéb tetőfedő anyagok alkalmazása.

NEM JAVASOLT:

A tetőhéjalásnál kerülni kell a zavaró mintákat (szavak megjelenítése eltérő színhasználattal), a rikító (élénkpiros) és terra színektől eltérő (kék, zöld, antracit, fekete, stb.) színhasználatot.

Kerülni kell a fénylő és tükröződő (mázas), valamint a fémes hatású felületek alkalmazását, a túl sötét (antracit, fekete, stb.) és túl világos (fehér, törtfehér, sárgás) színek használatát, továbbá az eltérő színű tetőelemekkel szavakat, ábrákat formáló megoldásokat.

I) KERÍTÉS KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

JAVASOLT:

A légies, tágas érzetet keltő tér, és az utcában található épületek és a teljes utcakép érvényesülése szempontjából az alacsony – legfeljebb 30-40cm tömör lábazattal – kialakított felületében legalább 50%-ban áttört, legfeljebb 2 méter magas kerítések alkalmazása javasolt.

A településen fellelhetők egyaránt a fém és a fa anyagú kerítések, melyek megfelelő áttörtség esetén nem jelentenek jelentős eltérést. Kerítések színhasználatánál a semleges, környezetbe illő terra színek alkalmazása javasolt, mind az épített (beton, tégla, kő, stb.) felületeken, mind a fa felületeken. Fém kerítések esetében a sötét színű matt felületű festés javasolt.

Jó megoldás lehet még az alacsony növénykerítés alkalmazása, mely kedvezően hat az utca légterére.

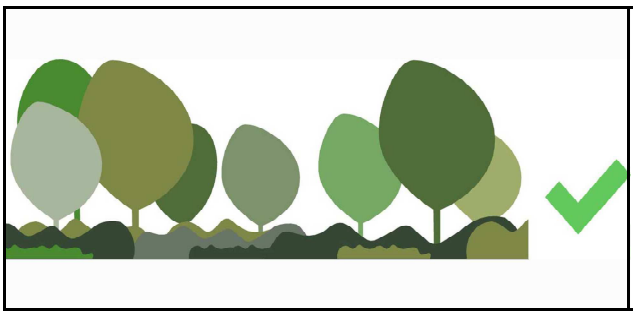

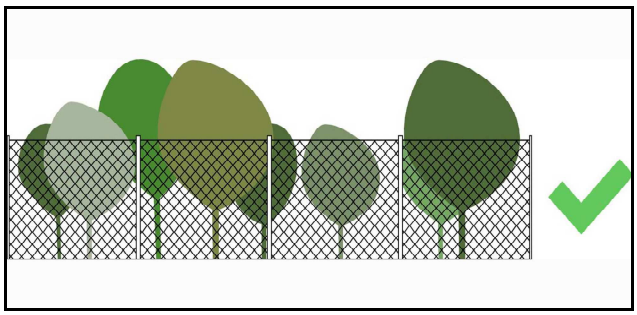

NEM JAVASOLT:

A magas, tömör, átlátást eltakaró kerítés építése nem javasolt, mert zárt, levegőtlen érzetet kelt, ráadásul megtöri az utcaképet. Ugyanígy nem javasolt a nagy magasságú teljesen tömör növénykerítés alkalmazása sem.

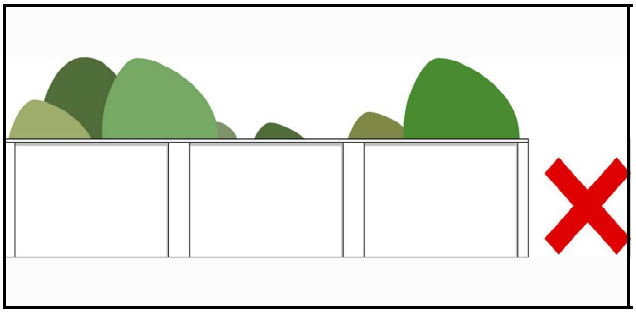

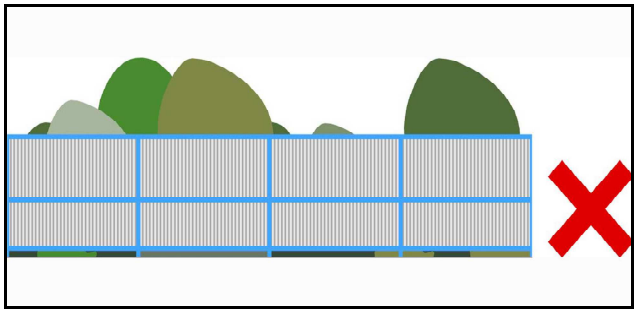

– KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK

A településen közlekedve, sétálva alapvető képet ad a településről a közterületek minősége, gondozottsága, tisztasága, a közterületeket határoló épületek homlokzatai, valamint az utcákról látható magánkertek látványa.

A közterületek, parkok, utcák minőségi formálása, igényes kialakítása a leghangsúlyosabb ezek közül, hiszen ezen közlekedve érünk el a célunkhoz, ezeken keresztül haladunk át a településen. Közterületnek tekintünk minden a közlekedésre szolgáló területet, mint az utakat, utcákat, tereket, gyalogutakat, de a zöldterületeket, közparkokat is.

A közterületek lehetnek karakteres felületek, jó példák az itt lakók, vagy a településen áthaladók számára, de lehetnek felejtendő jellegtelen közlekedő felületek is. A mi feladatunk, hogy közterületeinket, utcáinkat, parkjainkat úgy formáljuk, alakítsuk és tartsuk fenn, hogy azok jó példaként szolgáljanak, a település lakóinak, az átutazóknak is maradandó emléket nyújtsanak, esetleg példát állítsanak.

A település közterületeinek alakítása során meghatározó tulajdonságok és elemek alakítására vonatkozóan azon elemekre tudunk javaslatokat megfogalmazni, melyek fontosak az összkép kialakításában.

Szélesség:

Az utcák szélességi viszonyainál figyelembe veendő, hogy ezek a történeti település elemei-e, vagy újak. Ha történeti eredetűek, akkor gondos mérlegelést követően dönthető el, hogy megváltoztatásuk jár-e olyan előnnyel, amely kárpótlást adhat a hagyományos térérzet eltűnéséért.

Elsősorban közlekedési indokok jelentkezhetnek egy utca szélesítésére. Fontos ezen szempontok minden részletet feltáró elemzése, a megvalósítás szükségességének mérlegelése, hiszen a forgalom központba való beeresztése ma már nem cél és még csak nem is lehet elvárás, sőt éppen a hagyományos szűk utcák varázslatos hangulatának megőrzésének igénye erősödik.

Regöly tekintetében ennek megoldása nem egyszerű, hiszen a településen áthaladó út igen nagy forgalmat bonyolít le, A település központján áthaladva igen kis keresztmetszeten kell átengedni a nagyszámú és termetes járművekből álló forgalmat, ezt a helyzetet tovább súlyosbítja az út derékszögű törése a központban.

A forgalom a domborzati viszonyok és a település miatt nem terelhető el, így csak időszakos korlátozással lehetne feloldani ezt a feszültséget.

Mérlegelnünk kell emellett az egyes közlekedési módok térhódítását is, hiszen hazánkban is egyre inkább teret nyer a mozgalomszerű kerékpáros közlekedés, emellett a gyalogos közlekedés fontosságát is meg kell említenünk, hiszen az egészségünk megőrzésére jó hatással bír. Az árnyékot adó fák, épülethomlokzatok ugyanúgy fontos elemei ezeknek az utcaszelvényeknek.

– a Vas Gereben utca részlete – árnyékot adó fák és növénnyel befuttatott támfal –

Új utcák létesítésénél lehetőségünk adódik a hagyományos településkarakter tovább élésének megteremtésére, az ahhoz szervesen kapcsolódó településrész kialakításra, de akár dönthetünk más módon is, létre hozhatunk egy teljesen új, eltérő karakterű településrészt is. Az új magában hordozhat egy teljesen más szemléletű keresztmetszeti elrendezést, mely új lehetőségeket tárhat fel, ilyen példát láthatunk Regölyben is az Árpád utcától a Béke utcáig terjedő területen. Új közterület kialakítása esetén azonban figyelemmel kell lennünk a megváltozott közlekedési szokásokra, azokhoz alkalmazkodnunk kell. Mára nem elsősorban a gépjármű-közlekedés az elsődleges, ezért nem is elsősorban a gépjárművekhez kell igazítani az utcákat, az előtérbe kerülő kerékpáros és gyalogos közlekedés sokkal szigorúbb elbírálás elé állít minket.

A szélsőséges időjárás, a megváltozott klíma is alkalmazkodásra késztet minket, nagyobb hangsúlyt kell kapjanak az árnyékot adó fák, melyek már az utca keresztmetszeti tervezésénél meg kell jelenjenek.

Nyomvonal:

A nyomvonalbeli tervezésnél meg kell különböztetnünk a már meglévő, kialakult történeti településrészeket, melyek esetén már az utcavezetés, az utcák nyomvonala is településkarakter meghatározó eleme lehet, ilyenek a Szemenyei, a Szabadság, a Petőfi és Kölcsey utcák.

A település központjába befutó Kossuth és Rákóczi utcák csomópontja igazi központi szerepet kap, hiszen nem csak a funkciókat gyűjti össze, hanem önmagában fogadja a településre érkezőket, útbaigazítja és elengedi őket.

Manapság gyakorlatként elterjedt a helykihasználás alapján tervezett, ideálisnak tűnő sakktáblaszerű utcafelosztás, főleg a sík terepeken. A hosszú egyenes, egymáshoz derékszögben csatlakozó utcák unalmasak, érdemes megtörni azokat, derékszögtől eltérő csatlakozásokat, a csatlakozásoknál nagyobb zöldfelületeket kialakítani, esetleg lehetőséget adni a saroktelkek esetében eltérő épülettömeg kialakítására vagy eltérő épületelhelyezésre. Ilyen utcaszerkezetet Regölyben is találhatunk az Árpád-Hunyadi-Beke utcák által közrefogott területen, de ide sorolhatjuk még az Építők útja és Hadak útja területét, valamint a Bercsényi és Széchenyi utcákat is.

Szerencsére Regöly központi területén a történetileg beépült településrészeken a hagyományos utcaszerkezet inkább a táji alakzatokat követik le, mintsem próbál meg szabályos lenni.

– a Vörösmarty és Kölcsey utcák találkozása –

Regöly tekintetében a jövőben is ragaszkodnunk kell ehhez az organikus rendszerhez, nem szabad elengednünk a természet szabadságát.

Lejtésviszony:

Lejtős területen nem javasolt a lejtőirányú utcák kialakítása, mert közlekedésbiztonsági szempontból is veszélyesek, sokkal inkább a lejtőre merőleges irányú utcák kialakítása javasolt, mely lehetőséget ad az egymás mögött (felett) lévő utcák esetében a zavartalan kilátásra is – mint a Szemenyei és Szabadság utcák.

– kilátás a Szabadság utcából, alul a Szemenyei utca, szemben a Váralja utca –

Az új utcák tervezésénél már nem köthetünk kompromisszumot, az akadálymentes kialakítás korunk joggal elvárt igényeként jelentkezik, annak megoldására gondosan ügyelnünk kell.

Szerepkör:

A közterület szerepe egyértelműen a funkciótól függ. Teljesen más kialakítást igényel, más tervezési szempontokat kell figyelembe venni, ha kerékpárutat, sétálóutcát, vagy vegyes használatú teret, utcát tervezünk, alakítunk ki.

A burkolatoknak a közlekedés jellegének megfelelőnek kell lenni, a táji és történelmi környezetbe illeszkedni kell, megfelelő teherbírásúnak kell lennie, a csapadékvizet el kell tudnia vezetni, akadálymentesnek kell lennie. Ezen igényeket össze kell hangolni, együtt fogják alkotni az utcát és kielégíteni a rájuk bízott feladatokat, teljesíteni a szerepüket.

A szerepkör meghatározza a közterület zöldfelületeinek arányát, de ennek meghatározásakor a klimatikus viszonyokat sem szabad szem elől tévesztenünk. Ha a gépjármű forgalom mellett a kerékpáros és gyalogos forgalom túlsúlyos, akkor az árnyékot adó fáknak is túlsúlyban kell lenniük.

A túlsúlyokat azonban érdemes a forgalom megfelelő eszközökkel való terelésével tompítani, ezzel a konfliktushelyzeteket is csökkenthetjük. Fontos azonban a megfelelő tervezéssel is védenünk a gyalogosokat, kerékpárosokat az autósokkal szemben, hiszen ők a „gyengébbek" és sérülékenyebbek.

Szomszédság funkciója:

Az utcák, közterek, közterületek, parkok, járdák, lépcsők, kerékpárutak mind együtt biztosítanak megfelelő összeköttetést a település egyes területei között, sőt a települések közötti forgalom számára is felületet biztosítanak. A szomszédság funkciója határozza meg, hogy a célközönség hogyan juthat el a szomszédos területekre, milyen szállítási eszközöket vehet ehhez igénybe. Éppen ezért a funkcionális kialakítás fontos, az anyaghasználat és a geometria szempontjában is.

Térfal, kerítés előkert:

Ezen hármas a közterület szélességi érzetének, a közterület térérzetének fontos szereplője.

Az előkert nélküli beépítés, a tömör magas kerítések szűk, zárt utcaérérzetet keltenek. Ilyen utca-részletekkel Regölyön is találkozhatunk a központhoz vezető utcákban.

– Szemenyei utca részlete –

Ezzel szemben az oldalhatáros, vagy szabadonálló beépítés ritmusa, az áttört, alacsony kerítésekkel határolt mély előkertekkel kialakított utca szellős, tágas, nyitott érzetet ad, kellemes ritmusos, változatos utcaképet mutat. Ugyanezen térérzeteket természetesen alacsony, vagy magas zárt növényfalak alkalmazásával is elérhetjük.

– az Árpád utca részlete –

Mindenképpen szerencsés a település központtól eltávolodva, az egyre nyitottabb, légiesebb terek, utcák kialakítása.

Burkolatok:

Az utcák, terek burkolata jelzésértékkel megmutatja számunkra, hogy melyik közlekedési eszközt tekintjük elsődlegesnek. A nagy forgalmú, nagy terhelésű, elsősorban gépjárművek számára tervezett út elsődleges burkolata a megfelelő alépítményen kialakított aszfaltburkolat, mely könnyen síkosságmentesíthető, tisztán tartható, ellátható a megfelelő útburkolati jelekkel.

A kisebb forgalmú utcákban (sétálóutcákban), ahol a gyalogos és kerékpáros forgalom van túlsúlyban inkább a betonelemes térkő burkolatok kialakítása támogatható. Bár első megépítésekor fajlagosan magasabb költséggel számolhatunk, de ezen burkolat veszteség nélkül felbontható és visszaépíthető, az esetleges burkolatbontások hézagképzés nélkül helyreállíthatók, így hosszú távon költséghatékonyabb.

Ezen burkolatok, azonban nem alkalmasak útburkolati jelek felfestésére, de lehetőség van anyagában színezett rendszerelemekkel megfelelően értelmezhető és változatos burkolati rendszerek kialakítására.

Zöldfelület:

A zöldfelületek, mind az utcák meghatározó részei, mind az épületeink környezetei, hátterei igen fontos szerepet töltenek be. Azon túlmenően, hogy a zöldfelületek nélküli „csupasz beton" utcák alkalmatlanok a közösségi tér betöltésére, bennünk rossz érzetet keltenek, sivárak, szorongást okoznak. Fontos a burkolt és zöld felületek egyensúlya.

A közterületek zöld felületeinek kialakítása fontos feladat, hiszen nemcsak egyszeri megvalósítása, hanem annak fenntartása, ápolása, pótlása is szem előtt tartandó feladat. Mivel a zöldfelületeket élő növények alkotják igen fontos a gondoskodó ápolásuk, hiszen csak a mi támogatásunkkal, törődésünkkel tudják majd hosszú évtizedeken át betölteni a nekik szánt feladatukat.

– Attila utca részlete, kissé túlburjánzott növényzettel a saroktelken –

A megfelelő növényzet telepítése és fenntartása ökológiai, táji és esztétikai szempontokból is igen fontos a településen. A gyalogosok és kerékpárosok védelmét is ezen rendszer látja el az időjárás viszontagságaival szemben, nyáron véd a tűző naptól, ősszel óv minket a hideg szelektől, télen biztonságos védőfalat képezve véd a forgalomtól, tavasszal és persze ősszel is elkápráztat a sokszínűségével.

A jól megtervezett, kivitelezett és megfelelően fenntartott, ápolt zöldfelület jótékony hatással van a település klímájára, emellett alkalmas nem kívánatos látványok takarására is.

Közmű:

A közmű kérdéskörében mindenkinek a vezetékek és műtárgyak településképi szempontból előnytelen megjelenése, elsősorban a légvezetékek – a fejünk felett lévő pókháló – tájba, környezetbe, utcaképbe nem illő látványa jut eszébe, mely nemcsak velünk emberekkel, de a növényeinkkel, fáinkkal is állandó konfliktusba kerülnek.

A táji környezetbe, az utcaképbe belógó, össze-vissza cikázó légvezetékek meglehetősen rontják az utcaképet, tájképet. A településen fellehető természeti elemek, fák folyamatos összeütközésbe kerülnek ezzel a művi környezettel, hiszen a fák növekedését egy-egy légvezeték nem gátolja, azonban igen komoly, akár teljes településre kiterjedő szolgáltatási szünetet képes okozni, egy viharban letörő faág.

A szemnek már az egymagában vezetett kötegelt vezetékek látványa is jobb, mint a 6-8 szál vezeték, különböző távtartókkal kombinált futtatása. Az ember szívét azonban melengeti, ha a vezetékektől hemzsegő oszlopmonstrumok helyére kandeláberek kerülnek és a vezetékek látványa mindenkorra megszűnik.

Javasolt minden lehetséges esetben a vezetékes hálózatok föld alá rejtése, annak ellenére hogy kivitelezésük és fenntartásuk is drágább, de nem jelennek meg mint esztétikai romboló tényezők, nem rondítanak bele a település arculatába. Fontos azonban a zöldfelületekkel, növényzettel való együtt tervezés, hiszen a gyökérzónák miatti védőtávolságok miatt igen nagy ráhatásuk van az utca növényzetére is.

Utcabútor:

Településünk képét nem utolsósorban, ha nem is meghatározzák, de alakítják az egyes utcabútorok, melyeket használhatunk pihenésre, olvasásra, de védelmet nyújthatnak az eső és a tűző napsütés elől, virágba boríthatják az egyébként sivár betonfelületeket. Nélkülük az utcák, terek, parkok üresek lennének, semmi hasznukat nem vennénk, hiszen nem tudnánk használni azokat.

Üdítő látvány lehet mindemellett egy-egy szép és hasznos közműtárgy megjelenése is az utcákon, mint pl.: ivókút, közkút, a település arculatához illő kandeláber.

Az egyes utcabútoroknak, mind egymással, mind a település arculatával összhangban kell lenniük, nem szabad uralkodniuk. A bútorzat legyen használható, olyan helyre kerüljön, ahol be tudja tölteni a neki szánt funkciót. Padokat, pihenésre használható gyepfelületeket lehetőleg csendes parkokba, sétálóutcákba telepítsünk, sohasem forgalmas utcák mentén. Buszvárók, nagy forgalmú járdák mellett azonban mindig legyen megfelelő számú hulladékgyűjtő edény, így könnyebben megőrizhetjük településünk tisztaságát.

Általánosságban ajánlhatjuk, hogy tekintsük az utcáinkat, tereinket, parkjainkat a településünk legfontosabb területeinek, hiszen mindennapi életünk színterei is egyben. Rajtuk keresztül megyünk munkába, boltba, sétálunk családtagjainkkal, barátainkkal, lehetnek találkozások helyszínei, vagy csak aktív pihenésünk színhelyei.

Az utcák egységét alapvetően meghatározza a körülötte lévő beépítettség, a településképbe illő harmonikus homlokzati és kerítés kialakítás, a lágy pasztell színek erősítik az utcaképet. Előnyben kell részesíteni a családi házas, laza szerkezetű, nyitott, tágas érzetet nyújtó beépítést. A történetileg kialakult utcahálózat ugyan adott, de tudatosan alakítható, szervezhető, általa a településrészek képe meghatározható. Az utcák terek burkolatának felújítása során törekedni kell a forgalomnak megfelelő burkolattípus és szín kiválasztására, az akadálymentes környezet kialakítására. Célszerű a burkolatcserét és a közműfelújítást összekötni, így csökkenthetők a költségek.

A növények komoly szerepet játszanak a település összképben, esztétikai megjelenésük, árnyékuk, párologtatásuk révén a hőmérséklet csökkentő hatásuk, szél és porfogó feladatuk alapján kívánatos a három lomkoronaszintű, gazdag növényzet telepítése. A növényzet fenntartási költsége, a ráfordított munka mennyisége nagyban csökkenthető, ha szaktervező által gondosan kiválasztott, táji környezetbe illő őshonos, betegségekre nem hajlamos növényeket választunk, annak függvényében, hogy életterük korlátozott vagy sem. Emellett a gondosan megtervezett zöldfelületek az év minden szakában változatos esztétikai élményt jelentenek, koronaformájukkal, virágzatukkal, termésükkel, színükkel és színtónusukkal.

– a gyümölcsfasorral szegélyezett Kölcsey utca –

A közlekedési zónák mellett javasolt alacsony, lehetőség szerint évelő növények ültetése, melyeket kombinálhatunk színes egynyáriakkal. Ezt követően cserjéket és fákat ültethetünk, mely háromlépcsős kialakítással a nyitott tér érzetét érhetjük el. Fontos hogy a fajtaválaszték kevés fajból álljon, a sorok és kombinációk a településen visszatérő elemként jelenjenek meg. Kerülendő azonban a közterületeken húsos, lédús gyümölcsöt termő cserjék és fák ültetése, hiszen azok ápolására különös gondot kell fordítani, ráadásul a lehullott érett gyümölcs komoly szennyeződést, csúszás- és balesetveszélyt okozhat.

A gyepfelületek legyenek összefüggőek, ápoltak és gyomoktól mentesek, lehetőség szerint rendszeresen kaszáltak. Akadályozzuk meg a gyepfelületekre gépjárművel történő ráhajtást, különböző növénysávok beültetésével, magas szegélyek, utcabútorok telepítésével. A nyílt árkos vízelvezetés miatt ez nehezen valósítható meg, de cserjesor ültetésével elérhetjük a célt.

Támogatott egységes utcabútorok – padok, virágládák, szemétgyűjtő kosarak – telepítése az egész település területén, hiszen a visszatérő elemek az egységes településképet erősítik.

A légkábeleket lehetőség szerint felújítás, vagy új hálózat létesítése esetén szüntessük meg a vezetékhálózatot földbe süllyesztetten alakítsuk ki, ezáltal teret nyerhetünk a növényzet számára is, ráadásul az utcaképet is javítja.

Nem utolsó sorban megemlítenénk, hogy a település közintézményei lehetőség szerint jól láthatóak legyenek, ezért ezek környezetében a zöldfelületek kialakítása, a burkolati rendszerek kialakítása még fontosabb feladat. Ezen helyeken a település többi részétől eltérő magasabb minőségi osztályú és esztétikai megjelenésű díszburkolatok alkalmazása és különleges szoliter növények telepítése javasolt.

6. JÓ PÉLDÁK

ABLAKOK – AJTÓK

A településen sétálva, vagy csak autóval áthajtva, ha kicsit a kerítések mögé nézünk, akkor megfigyelhetjük, hogy az épületek túlnyomó többségén – legyen az akár hagyományos parasztház, vagy „kockaház" jellegű épület – az utca felé két ablak néz. Ez a meghatározó arculati elem megőrzendő és az új építések esetében is támogatandó, az utcának egyenletes ritmust ad az épületek homlokzatának egymáshoz hasonló folthatása. Természetesen kivételt képeznek ez alól az utcával párhuzamosan felépített épületek, de ezeknél is megfigyelhető a kettes szám jelenléte, hiszen ablakaik jellemzően párosával épültek.

Több épületen megfigyelhető a redőny alkalmazása, melyre bőséggel láthatunk jó példákat is, amikor a régi redőnyszekrénybe rejtve, vagy új építéseknél vakolható redőnytokkal kialakítva készülnek.

Az utólag „rábiggyesztett", a homlokzati síkból kilógó, ahhoz nem illő külső redőnytokok alkalmazása kerülendő.

Fellelhető még a településen több épületen a hagyományos zsalugáter, mely tájba illő jellegével támogatható árnyékolási mód mind a régi felújított, mind az új épületeinken. A redőny is akkor tud egy épületen jól működni, ha anyagában és színében harmonizál az épülettel.

ANYAGHASZNÁLAT – SZÍN

Regölyben elsősorban a hagyományos tört, pasztell színek terjedtek el az épületek homlokzatain – természetesen itt is láthatunk kirívó példákat, de a harmonikus utcaképhez mindenképpen a településen már fellelhető színek, színárnyalatok, halvány, vagy tört színtónusok alkalmazása javasolt. Az épület homlokzati színének, tetőfedés színének, a kerítés anyag- és szín-használatának kiválasztásakor a a harmóniára kell törekednünk.

A hagyományos építésű épületeken jellemzően a cserépfedés, ezen belül is a műemléki jellegű hódfarkú tetőcserép és a szalagcserép terjedtek el. Sajnos az '50-es, '60-as évek térhódításában a szürke palafedések igen nagy számban kerültek fel épületeinkre, nemcsak az abban az időszakban épültekre, hanem sajnos az akkortájt felújítottakra is.

A térbeliséggel nem rendelkező, monoton szürke fedést felújításoknál célszerű szalagcserép, vagy ahhoz színében és struktúrájában a megtévesztésig hasonlító tetőfedésre cserélni – semmi esetre sem támogatható a ráragasztott cserépmintával festett lemezfedés alkalmazása.

Színhasználat tekintetében a tetőfelületeken a föld színei, a natúr piros, a vöröses-, barnás színek az elterjedtek, ezek alkalmazása javasolt.

Nem támogatott a rikító, fénylő, csillogó, fémhatású felületek, valamint a nagyon sötét és nagyon világos színek alkalmazása.

Modern épületeken manapság előszeretettel alkalmazzák a sötét színeket és a térbeliséggel nem rendelkező teljesen sík cserepeket is, de ezek Regöly területén tájidegenek, nem illeszkednek a környezetbe, ezért alkalmazásuk nem javasolt.

A településen többfelé, elsősorban az igényes melléképületek, illetve kerítések tekintetében találkozhatunk a téglaarchitektúra megjelenésével. A vakolatlan, szépen formázott, lizénákkal, rizalitokkal és párkányokkal tagolt téglahomlokzatok időtállóak és kortalanul elegánsak.

KERÍTÉSEK

Regöly településen jellemzően az áttört kerítések terjedtek el, fa vagy fém kerítésmezőkkel, jellemzően valamilyen épített jellegű oszlopsor között. Sok kovácsoltvas jellegű kerítést és kaput láthatunk a településen, melyek amellett hogy kiemelkedően szépek, a mögöttük lévő udvarba is korlátlan betekintést engednek.

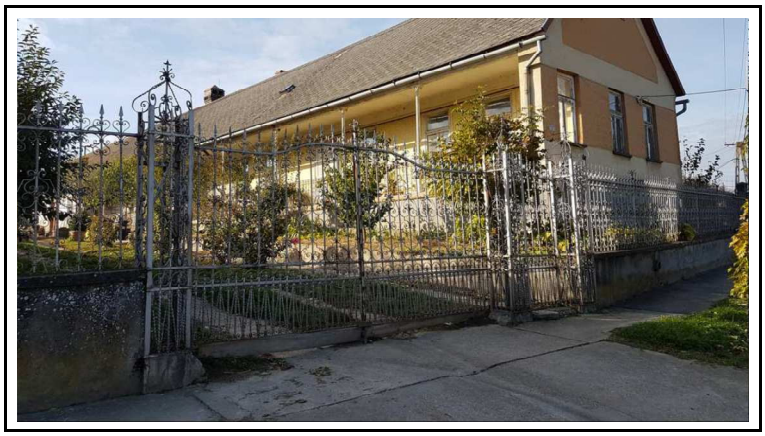

Ezen területen támogatott és követendő példa az áttört kerítés építése. A kerítésmezők kovácsoltvas jellegűek, vagy hagyományos stílusú vas és fa anyaghasználat kombinációjával készítettek legyenek. Színezésükben a hagyományos természetközeli színekkel készüljenek, sötétzöld, barna és árnyalatai, fekete, esetleg szürke.

Az áttört alacsony kerítés, bár a telekhatár tekintetében jelzésértékkel bír, az ingatlanok előkertjét mégis részben az utca légteréhez engedi érezni, ezáltal légies, nyitott utcaképet, térérzetet eredményez.

Ritkán előfordulnak a településen tömör kerítések, melyek csaknem kivétel nélkül tégla anyagúak. Ezen kerítések esetében is fontos, hogy a kapuzat hozzáillő és

betekintést engedő legyen. A kerítés magassága célszerűen 150cm körüli legyen, hogy az utca nyitottságát lehetőség szerint ne korlátozza.

A kapuzatot minden esetben a kerítéshez illően, lehetőség szerint a kerítésmezővel – áttört kerítés esetén – azonos anyagból célszerű kialakítani.

A kerítés anyag és színhasználatánál is fontos, hogy mind az ingatlanon álló épülettel, mind az utcaképpel harmonizáljon, illeszkedjen a környezetéhez.

KERTEK

A település teljes területén elmondhatjuk, hogy az épületek udvarai, kertjei – az áttört kerítések révén – jól kiegészítik az utcaképet, annak szerves részeit tudják képezni. Az áttört, vagy alacsony kerítésen keresztül, legyen az akár dísz- vagy konyhakert, a gondozott kert látványa kiegészíti az utcaképet.

Az utcáról látható elő- és oldalkertek, a bennük lévő növényzet és kerti bútorok az épületeket kiegészítve, azokkal együtt alkotják az utcaképet. Fontos azonban úgy választanunk, hogy épületeink láthatóak maradjanak, a növényzet ne adjon teljes takarást.

A lomhullató fák nyáron árnyékot adnak és részben takarnak, míg télen megnyitják a látóteret, ezzel nemcsak hasznosak, de évszakonként eltérő, változatos, színes utcaképet alkotnak. A hagymás és évelő növények már kora tavasszal színpompásak, míg az egynyáriakkal évről-évre megújulhatunk, kedvünkre változtathatunk a színeken formákon, magasságokon.

Nagyra növő fák ültetése esetén célszerű az épületektől, szomszédos ingatlantól megfelelő távolságot tartani. Örökzöld cserjék, sövények ültetésekor megfontolandó, hogy minden időben teljes takarást nyújtanak, így akár hátrányosan is befolyásolhatják egy kert, udvar használatát, de akár az épület használ-hatóságában, vagy a kilátásban is korlátozhatnak, nem beszélve arról, hogy akár komoly károkat is képesek okozni.

Javasolt lomkoronájukkal, virágzatukkal, esetleg különleges gyümölcsükkel díszítő növények ültetése. A település területén nem javasolt erdőfák ültetése, hiszen erőteljes gyökérzetük, kiemelkedően nagyméretű lombkoronájuk és környezetüket agresszívan kihasználó mivoltuk nem való a városokba, sőt még a zártkertekben sem szerencsés ültetésük.

Törekedjünk arra, hogy növényeink hasznunkra és ne terhünkre legyenek, díszítsék környezetünket, látványuk és közelségük okozzon örömet számunkra, gondoskodjunk róluk, hiszen a városi környezetben enélkül életképtelenek lennének.

UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK

Az elénk táruló településképet, utcaképet, az épületek, kerítések, előkertek látványa mellett az utcák kialakítása – burkolatok, utak, járdák, árkok, cserjék és fák – együttesen alkotják. Fontos e tekintetben az egész településen az egységes gondolkodás az utcák kialakítása tekintetében. Célszerű az azonos fajokat ismételten beültetni, azokat hosszabb-rövidebb sorokban alkalmazni, kombinálni az alacsony cserjéket és magas terebélyes fákat.

A nagyobb forgalmú utcákon célszerű több lombkoronaszinten sorban ültetett növényeket telepíteni.

Az alacsony szegély-növények, egynyáriak, vagy évelők a színes látvány mellett a kerékzajok felfogásában, aktívak, addig a középmagas cserjék a motorzajokat tompítják, a magas nagy levélfelülettel rendelkező fák pedig tisztítják a levegőt, együtt alkotnak teljes védelmi rendszert a mi szolgálatunkban. A növények legyenek tájba illőek, lehetőség szerint őshonos fajokat válasszunk és ne feledkezzünk meg a növekedésükről sem, hiszen nincs annál rombolóbb látvány, mint amikor a légvezetékek miatt drasztikusan visszavágnak egy fát.

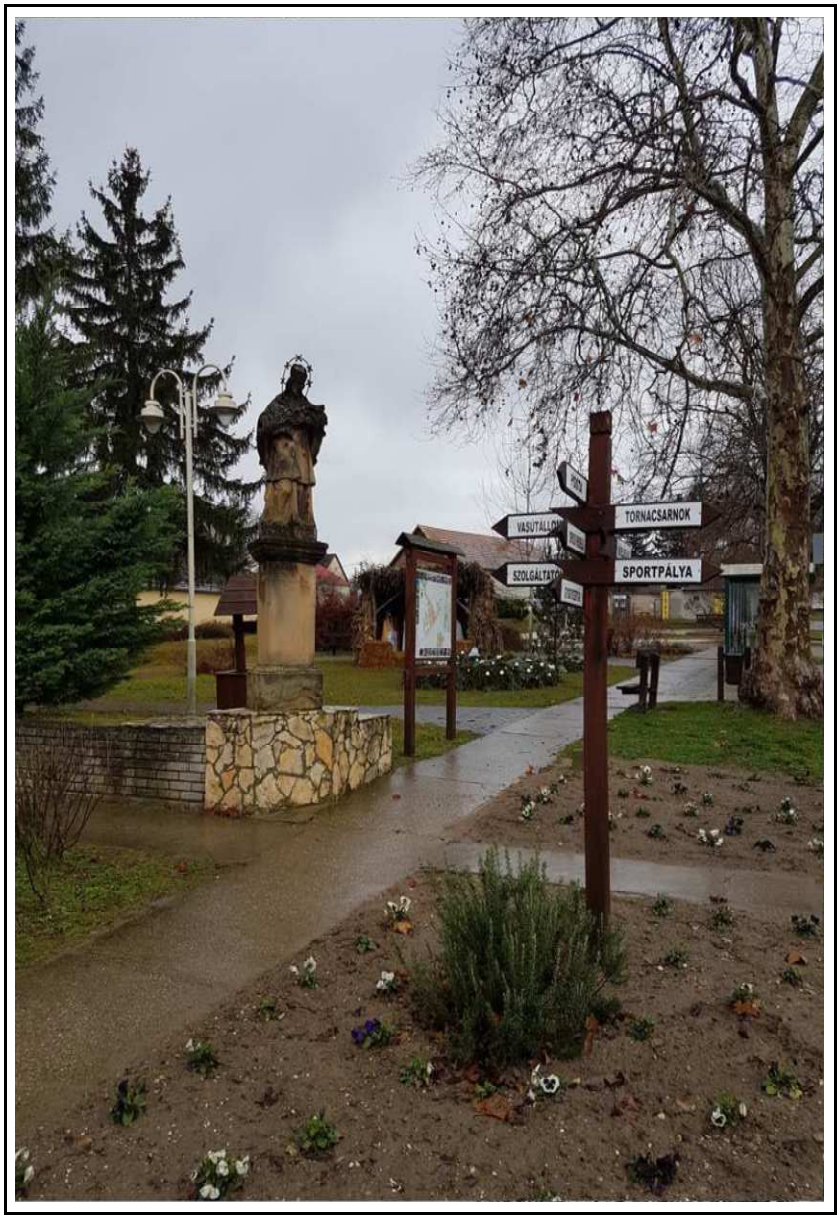

A játszóterek, parkok, utcák tiszták és gondozottak legyenek, minden évszakban színes virágoktól pompázzanak, így hozzájárulhatnak mindennapi nyugodt életünkhöz.

A részlegesen burkolt, de jellemzően zöldfelületekkel borított parkok legyenek alkalmasak a huzamos ott tartózkodásra is, a padon megpihenhessünk, olvasgathassunk, beszélgethessünk.

7. SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK

Regöly településen jellemzően a település központi területen, a Kossuth, Hunyadi és Rákóczi utcákban találhatók azok az üzletek, melyek tekintetében beszélhetünk reklámokról, cégtáblákról, cégérekről. A településen azonban nem alakult ki hagyománya a míves, díszes cégéreknek.

Jellemzően a mindenhol megszokott háttérvilágítású különböző márkákat reklámozó homlokzati síkban felszerelt, vagy homlokzati síkra merőlegesen kilógatott „cégér" jellegű reklámok terjedtek el. A cégérek és különböző reklámhordozók utcaképet befolyásoló hatása vitathatatlan, de ennek ellenére nem fordítunk rá kellő figyelmet. Bár szabályozás korábban is volt, vagy lehetett volna, ennek ellenére nagyon vegyes a kép.

A településen jellemzőek a homlokzati részleteket eltakaró, rikító, figyelemfelkeltő színű műanyag, vagy fémtáblák alkalmazása, mely cseppet sem mondható esztétikusnak, vagy hívogatónak.

A település történeti múltja megkívánná a teljes körű odafigyelést, amikor épületeink homlokzatán bárminemű átalakítást végzünk, legyen akár ez egy üzlet felirata, cégére, vagy bármi egyéb reklámhordozó elhelyezése. Fontos olyan kiegészítők elhelyezése a homlokzaton, mely hozzáad az épület értékéhez, nem takarja ki az épület meghatározó elemeit – párkányokat, ablakkereteket, harmonizál a települési környezettel, anyagában és formavilágában visszatérő elem.

A településen elterjedt kovácsoltvas jellegű kerítések, kapuk anyaga és megjelenése visszatérő elem lehet egy-egy épületdísz, vagy kiegészítő esetében. A homlokzatból kiálló cégérek esetében is elsősorban az áttört kovácsoltvas jellegű, vagy fafaragott elemek kihelyezése javasolt, melyek nem takarják a látványt és építő jelleggel járulnak hozzá az utcakép egészéhez.

Jó példaként kell megemlítenünk a Takarékszövetkezet feliratát, mely nemcsak anyagában, színében és méretében illeszkedik az épület homlokzatához, de nem csorbítja az épület megjelenését, kiegészíti az esztétikai élményt.

Regöly településen a hírközlő és elektromos elosztó hálózat jellemzően föld feletti vezetékhálózat. Ezen légvezetékek „pókhálószerű" tömege azonban lehangoló, erősen utcaképet romboló hatású. A meglévő hálózat felújításánál, illetve új hálózatok kialakításánál elsősorban a föld alatti rendszerek telepítése támogatandó.

Az épületek látható homlokzat és tetőfelületein parabolaantennák és klímaberendezések kültéri egységeinek elhelyezése sem javasolt, mivel ezek is nagyban rontják az utcaképet, a település megjelenését. Ezen esetekre a korábban már közölt képeken is láthatunk megannyi példát. Ez is mutatja, hogy egy épület tekintetében nem elegendő a gondos homlokzatfelújítás, a megfelelő szín és anyaghasználat, de oda kell figyelnünk a részletekre is. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy a sok munkával, odafigyeléssel elvégzett munka után az utolsó simításokkal elrontsuk mindazt, amit sok erőfeszítéssel létrehoztunk.

Az itt bemutatott épületek mindegyikén az utólag elhelyezett klíma és parabola antenna rombolja a látványt, rontja az összképet.

Kiadja: **REGÖLY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA**

7193 Regöly, Rákóczi u. 2.
Honlap: www.regoly.hu
E-mai: regoly@regoly.hu
Telefon: +36 74 402606

Polgármester: **Kelemen Csaba**
E-mail: polgarmester@regoly.hu

Főépítész: **Witzl Zsolt**
E-mail: zsolt.witzl@gmail.com

Szerkesztette: **Witzl Zsolt főépítész**

FORRÁS:

Deák Varga Dénes Regöly Község Rendezési Terve 2000.
Regöly Község honlapja www.regoly.hu
www.google.hu
www.kincsestolnamegye.hu
https://maps.hungaricana.hu
www.mapire.eu
www.muemlekem.hu
www.postcards.hungaricana.hu
Miniszterelnökség RMI nyilvántartása

Fotók: Regöly Község Önkormányzata
Witzl Zsolt
Civertan Grafikai Stúdió – légi felvételek
www.google.hu
https://maps.hungaricana.hu
www.mapire.eu
www.muemlekem.hu
www.postcards.hungaricana.hu
Miniszterelnökség RMI nyilvántartása

Kelt: Regöly, 2018. február14.

1. kiadás